

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

1.3 บทบาทของสถานศึกษา

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

2.4 ขอบข่าย/องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษา

3.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3.3 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ

3.4 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3.5 ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

3.6 ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

3.7 จัดทำรายงานประจำปี

3.8 พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

จันทร์เพ็ญ กลับดี (2547, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย

พิชิต สุขเกษม (2547, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มบุคคลพยายามดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝนอบรม และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม

อรรถรงค์ ยิ้มละมัย (2547, หน้า 26) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง การใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ภัทรินทร์ ชูมาก (2548, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกระบวนการในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการให้เกิดประโยชน์และมีความเหมาะสมให้ครอบคลุมภารกิจหลักทั้งเก้างานคือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และการเงิน งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ทั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดี เก่ง มีสุข สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 8 (2) โดยยึดหลักที่ว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2551, หน้า 23) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการตามภารกิจของผู้บริหาร ที่ครอบคลุมขอบข่ายภารกิจที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ บริหารงานบุคคล งบประมาณ และการบริหารทั่วไป เป็นต้น โดยมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์และบริบทของสถานศึกษานั้นๆ รู้จักเลือกใช้ และประยุกต์หลักการเทคนิควิธีการบริหาร ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการที่ดี มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

แคมเบล, และคนอื่นๆ (Campbell, et al., 1976, p.22) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยได้แบ่งงานบริหารสถานศึกษาออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน
2. งานบริหารบุคลากรทางการสอน
3. งานบริหารนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานด้านงบประมาณและงานธุรการ
6. งานสัมพันธ์กับชุมชน

เรนโนลด์, และครีเมอร์ (Reynolds, & Creemers, 1990, p.1) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลว่าเป็นโรงเรียนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพของการศึกษา

แคนโดลิ, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.7) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียม หรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับทั้งให้บริการด้านต่างๆ แก่ระบบสถานศึกษา

คิมโบร (Kimbrough, 2000, p.44) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติ 8 ประการ คือ การเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การบริการนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารอาคารสถานที่ การจัดโครงสร้างองค์กร และการบริหารงบประมาณ

ยังส์, และคิง (Yongs, & King., 2002, pp.643-670) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิผลก็สามารถทำให้โรงเรียนพัฒนาเพิ่มขึ้นได้จริง ให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ครูสามารถนำความรู้จากภายนอกโรงเรียนนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้ สำหรับผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตร จัดหาสื่อการเรียนการสอน และมีการจัดการที่ดีในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

จันทร์านิ สงวนนาม (2543, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญคือเพื่อความอยู่รอดขององค์กร การเรียนรู้เรื่องการบริหารองค์กรนั้นจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของงาน บุคลากร ตลอดจนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

ธีระ รุญเจริญ (2544, หน้า 1) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่าในการจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีมืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ การบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติคือ สถานศึกษาซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 8) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไม่ดีจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งการบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จได้

สถาบันราชภัฏเทพสตรี (2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความสำคัญ ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

สายรุ้ง ปลั่งกลาง (2547, หน้า 16) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐให้กับพลเมืองเป็นการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษาที่เป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศ ผลการจัดการประถมศึกษาจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการการพัฒนาคนและประเทศชาติในการบริหารสถานศึกษาประถมศึกษาถือว่าบริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานตามหน้าที่ในการบริหารมุ่งที่จะดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรและเวลาน้อยที่สุด แต่ให้งานบรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพสูงสุด

ศิริพร เมฆวิทยา (2548, หน้า 18-19) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า สถาบันหรือสถานศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่เรียกกันทั่วไปว่า สถานศึกษาประถมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาของชุมชนและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน กระจายอยู่ในท้องถิ่นทั่วประเทศ มีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาลูกหลานของชุมชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด ทักษะในการทำงาน มีบุคลิกลักษณะที่ดีงาม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและชาติ

สุนทร คชสิงห์ (2548, หน้า 14) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทุกฝ่ายไม่จะเป็น บุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูงและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันผนึกกำลังอย่างมั่นคงและ มีความตั้งใจแน่วแน่ ซึ่งได้กำหนดกระบวนการที่เป็นสาระสำคัญของกระบวนการบริหารต้อง ประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผน
3. การดำเนินงานตามแผน
4. การประเมินผล

หากกระบวนการบริหารดำเนินงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ตามกระบวนการที่ ถูกต้อง มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องสิ่งนี้จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทุกประการ

روبินส์ (Robbins, 1994, p. 11) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ว่า เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการ สถานศึกษา ถ้าเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบริหารที่ดีกับ สถานศึกษาที่ไม่ให้ความสำคัญกับการบริหาร ประสิทธิภาพสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการ บริหารย่อม

สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเป็นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษาที่เป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของ ประชากร เพื่อการพัฒนาคนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเป็นการพัฒนาคนให้ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานตามหน้าที่ในการบริหารมุ่งที่จะดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรและ เวลาให้น้อยที่สุด แต่ให้งานบรรลุเป้าหมายมีคุณภาพสูงสุด

3. บทบาทของสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2544, หน้า 28) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา

7. จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ และการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดลองควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

8. ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

9. ให้สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

10. สถานศึกษา มีหน้าที่พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2545, หน้า 9-13) กล่าวว่า สถานศึกษานั้นมีภาระหน้าที่ที่สังคมมอบหมาย คือ รับผิดชอบจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่กุลบุตร กุลธิดา ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษา คือ การผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยพัฒนาความสามารถของสถานศึกษาควบคู่กันไปให้มีประสิทธิภาพดีเพียงพอที่จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สุด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้ผลผลิตที่สำคัญ 2 ประการ คือ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอีกประการหนึ่งคือ สถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพท์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในกระบวนการผลิตหรือการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษาจะมีภาระงานมากมายนับตั้งแต่การเริ่มรับผู้เรียนเข้าเรียน จนกระทั่งผู้เรียนสำเร็จการศึกษาออกไป ภาระงานเหล่านี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือการพัฒนากระบวนการจัดการ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นงานที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่ามีคุณภาพและพัฒนาควบคู่กัน รายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามี 2 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการจัดการประกอบด้วยกระบวนการใหญ่ ๆ คือ

1.1 กระบวนการพัฒนาองค์ประกอบด้วย 1.1.1) การพัฒนาศักยภาพให้พร้อมที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ 1.1.2) การพัฒนาความเป็นผู้นำทาง 1.1.3) จัดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้และ 1.1.4) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

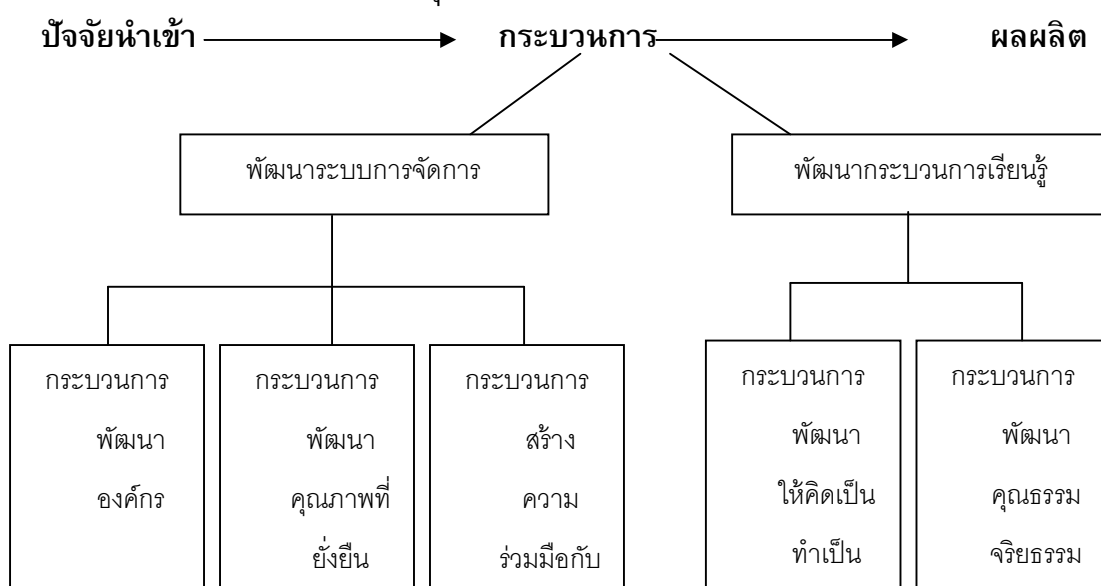
1.2 กระบวนการพัฒนาคุณภาพที่ยั่งยืนและต่อเนื่องซึ่งประกอบไปด้วย 1.2.1) พัฒนาระบบพื้นฐานข้อมูลการศึกษา เพื่อการปรับปรุงคุณภาพ 1.2.2) การจัดทำ และทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ 1.2.3) พัฒนาผลด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1.2.4) นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกชั้นตอน 1.2.5) การปฏิบัติการปรับปรุง แก้ไข และการป้องกันข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นมาจากการนิเทศสถานศึกษา 1.2.6) การตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ 1.2.7) การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติประจำปี

1.3 กระบวนการสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1.3.1) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ 1.3.2) ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการสร้างสรรค์กิจกรรมตามคุณภาพ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามแนวทางหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

2.1 กระบวนการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น

2.2 กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32-38) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงาน 4 งานด้วยกัน คือ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบุคคล และ 4) งานทั่วไป ซึ่งมีขอบข่ายภาระงานดังนี้

1, การบริหารงานวิชาการ

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ

- 2.1 การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ
- 2.2 การจัดสรรงบประมาณ
- 2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการ

ดำเนินงาน

- 2.4 การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2.5 การบริหารสินทรัพย์
- 2.6 การบริหารบัญชี
- 2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 3.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 3.4 วินัยและการรักษาวินัย
- 3.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารงานทั่วไป

- 4.1 การดำเนินงานธุรการ
- 4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.3 การพัฒนาระบบและเครือข่ายการศึกษา
- 4.4 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.5 การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป
- 4.8 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.9 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.10 การรับนักเรียน
- 4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม

อัยยาศัย

- 4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.13 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.15 การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ
- 4.17 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.18 การบริการสาธารณะ
- 4.19 งานที่ไม่ได้ระบุในงานอื่น ๆ

สถาบันราชภัฏเทพสตรี (2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึง สถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญคือ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

บุญเชิด แยมสัจจา (2547, หน้า 24-26) กล่าวว่า สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น มีอิสระในการบริหารจัดการภายใต้ขอบข่ายและภารกิจการบริหาร และการจัดการสถานศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มุ่งส่งเสริมให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีขอบข่ายภารกิจดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการและบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาต้องยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษา พัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน ตามขอบข่ายภารกิจดังนี้การจัดทำและเสนอของบประมาณการดำเนินจัดสรรงบประมาณการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคลสถานศึกษาต้องยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารซึ่งมีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัย และการรักษาวินัยการออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไปสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารงานทั่วไป และจัดการศึกษาด้วยตนเองให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ยึดกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริม และสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามบทบาทของสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันสังคมอื่นๆ มีขอบข่ายภารกิจดังนี้การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การจัดทัศนศึกษา การส่งเสริมงานด้านกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานทางการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในหน่วยงานอื่น ๆ

เมตต์ เมตต์การุญจิต (2547, หน้า 170) กล่าวว่า บทบาทของสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษาหรือส่วนราชการรวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ
2. ประสานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา หรือส่วนราชการ ให้เป็นไปตามระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษา หรือส่วนราชการในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้อำนาจ
4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

กอร์ตัน (Gorton, et al., 1989, p.18) ได้สรุปภารกิจหลักของสถานศึกษาไว้ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. ภารกิจด้านการบริหารบุคคล หมายถึง การกำหนดนโยบายการบริหารบุคคล การคัดเลือกการมอบหมายงาน แจ่งวัตถุประสงค์ของงาน สังเกตพฤติกรรมบุคลากร ประเมินผลการ

สอน ปรับปรุงพัฒนาการสอน ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร ส่งเสริมความสามัคคีและช่วยเหลือครูแก้ปัญหา เป็นต้น

2. การกิจด้านกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดบริการแนะแนว จัดปฐมนิเทศนักเรียน กำหนดนโยบายเกี่ยวกับวินัยและการลงโทษนักเรียน กำหนดมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยนักเรียน การประสานงานกิจกรรมหลักสูตร จัดสวัสดิการต่าง ๆ แก่นักเรียน และรายงานพฤติกรรมนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เป็นต้น

3. การกิจด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง การกำหนดนโยบายและ มาตรการในการให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมกับชุมชน การช่วยเหลือกิจกรรมของสมาคมครู ผู้ปกครอง

4. การกิจด้านพัฒนาหลักสูตรและการสอน หมายถึง ช่วยเหลือในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร ทำความกระจ่างในเนื้อหาของหลักสูตร จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน จัดการนิเทศภายในสถานศึกษา ผูกอบรมเพื่อพัฒนาการสอนและช่วยเหลือการประเมินผลการเรียน

5. การกิจด้านการเงินและพัสดุ หมายถึง การจัดทำงบประมาณเงินรายได้ของสถานศึกษา จัดระบบตรวจสอบภายในการจัดซื้อ-จัดจ้าง การพัสดุ ระบบบัญชี เป็นต้น

6. การกิจด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ การจัดระบบบำรุงซ่อมแซม ดูแลงานการโรง จัดระบบการจอดยานพาหนะ เป็นต้น

7. การกิจด้านอื่น ๆ หมายถึง การจัดประชุมหรือสัมมนา จัดการประชุมประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ประเมินข้อดีข้อเสียของโปรแกรมการสอน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น การประกวดต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาคือการสร้างสรรค์บรรยากาศทางวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น พัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู – อาจารย์ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

เฉลิมชัย หาญกล้า (2543, หน้า 3) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกลไกใดๆ ซึ่งจะรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจให้แก่สังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำว่าสถาบันการศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้”

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2543, หน้า 156) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการนโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐและโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพทางการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน”

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน (เจ้าของเงินภาษี) ว่าทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อผลผลิตจะได้มีคุณภาพ”

สงบ ลักษณะ (2545, หน้า 9) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา เพื่อรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่า จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและกับความมุ่งหวังของสังคม

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2545, หน้า ก) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรงได้แก่ ผู้เรียน และผู้ปกครอง และผู้รับบริการโดยอ้อมได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14-15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติการกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

คัทแทน (Cuttance, 1993, p.18) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบและการปฏิบัติงานที่ได้มีการออกแบบไว้ โดยเฉพาะ เพื่อรับประกันว่ากระบวนการได้รับการกำกับดูแล รวมถึงการปฏิบัติงานนั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อยู่ตลอดเวลา

โอ๊กแลนด์ (Oakland, 1993, pp.15-16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่มีระบบการวางแผนการจัดการคุณภาพที่จัดดำเนินงานทั้งการพัฒนาระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพงานทำให้เกิดความมั่นใจทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคว่า กระบวนการเหล่านี้มีคุณภาพทุกขั้นตอน

สตีเฟน, และมอร์แกน (Stephen, & Morgan, 1994, pp.45-46) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติให้เกิดคุณภาพอย่างเหมาะสมจากหน่วยงาน หรือสถาบันรับรองคุณภาพที่ตรวจสอบประเมินผลระบบมาตรฐานคุณภาพที่มีแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐาน ระบบวิธีควบคุมการดำเนินงานและการบันทึกรายงานผลด้านคุณภาพซึ่งจะทำให้ผู้บริโภค ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์หรือสินค้าบริการที่ตนเองได้รับมาเกิดจากกระบวนการที่มีคุณภาพครบถ้วน ส่งผลถึงความมั่นใจในคุณภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการนั้นๆ

ฮอฟแมน, และจูเลียส (Hoffman, & Julius, 1995, pp.8-9) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจในคุณภาพสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีกระบวนการวางแผนคุณภาพเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายคุณภาพที่ต้องการ มีการควบคุมคุณภาพ เพื่อตรวจสอบบันทึกและประเมินคุณภาพที่เป็นจริงเปรียบเทียบกับมาตรฐานการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติงานในอดีต ทั้งมาตรฐานเปรียบเทียบคุณภาพจากองค์กรคู่แข่งชั้นหรือมาตรฐานที่สังคมยอมรับ

ฮิล (Hill, 1998, p.12) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความพยายามในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดคุณภาพ โดยมีการเปรียบเทียบมาตรฐาน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

สมน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2544, หน้า 11-12) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา

โดยใช้การประเมินผลภายใน เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคคลภายในสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง

กาญจนา วัฒนายุ (2545, หน้า 75) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามผล ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สถาพร ศรีม่วง (2545, หน้า 8) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อที่จะดำเนินงานเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่านักเรียนจะมีคุณภาพ อันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545, หน้า 1 - 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง ระบบการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

ยินดี ทองคำ (2547, หน้า 17) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลวางแผนเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงานหาจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุง และร่วมกันปรับปรุงตามแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ

เรืองศักดิ์ แสงเจริญ (2547, หน้า 13) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และลงมือปฏิบัติตามแผนทุกขั้นตอนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญการควบคุมดูแลปัจจัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14-15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

ไครเยอร์ (Cryer, 1993, p.78) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง แผนงานหรือปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนดเมื่อประมวลมุมมองทั้งหลายจากต่างสถานการณ์ โดยกำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นไปเพื่อบรรลุการสร้างปัญญา ความเชี่ยวชาญ และการมีจริยธรรณ

โอกแลนด์ (Oakland, 1993, p.15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่มีระบบ มีการวางแผน การจัดการพัฒนาระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การปรับปรุงคุณภาพงานทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทุกขั้นตอน

ริชาร์ด (Richard, 1993, p.14) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง ระบบการจัดการที่ดำเนินงานได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งความหมายนี้ไม่ได้ลืกลับซับซ้อนตลอดจนไม่ได้มีลักษณะเฉพาะอะไร เพราะการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่ดำเนินการตามธรรมดาควบคู่ไปกับการทำงานในแต่ละวัน

สตีเฟน, และมอร์แกน (Stephen, & Morgan, 1994, pp.45 - 46) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และวิธีปฏิบัติให้เกิดคุณภาพที่เหมาะสมโดยมีการตรวจสอบจากหน่วยงานหรือสถาบันรับรองคุณภาพที่ตรวจสอบ ประเมินผล

แอนเน, และเจนิเฟอร์ (Anne, & Jennifer, 1998, p.30) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการควบคุมทางสถิติที่เน้นถึงการป้องกันความผิดพลาดการรับรองจากภายนอกรวมทั้งการตรวจสอบระบบคุณภาพและการวิเคราะห์เหตุและผล

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินการประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง

2. ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 8) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความมุ่งหมายของประชาชนและชุมชน โดยการตรวจสอบ ทบทวนผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา และดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขตามมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นลักษณะของการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจในคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยตรงคือ โรงเรียน ด้านคุณภาพของผลผลิตเน้นการกำกับควบคุมการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน มีการปรับปรุงและ

พัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มาปฏิบัติอย่างจริงจัง

อุทุมพร จามรมาน (2542 , หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ
2. กระบวนการดำเนินงานประมาณ รายได้ และรายจ่าย ที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

3. กระบวนการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

วิจิตร ศรีสอ้าน (2544, หน้า 12) กล่าวถึงประเด็นของความสำคัญที่ทำให้สถานศึกษา ต้องนำระบบประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาในสถานศึกษา 2 ประการ คือ ประการที่ 1 การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมาย ของคำว่า development และ improvement

ประการที่ 2 การประกันคุณภาพการศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานได้จริง

สินีนาฏ เสนิงค์ ณ อรุณยา (2545, หน้า 50) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ปัจจุบันสังคมโลกกำลังอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลง โดยเปลี่ยนจากยุคทุนนิยมเคลื่อนเข้าสู่การเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge society) และยังมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศสูง ทำให้โลกภายนอกกลายเป็นหมู่บ้านโลกที่ปราศจากพรมแดนขวางกั้นอีกต่อไป โลกในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นโลกที่เกิดการปฏิวัติทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และโลกาภิวัตน์ เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุด ข้อมูลข่าวสารและความรู้จึงเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาชาติต่างๆ จึงแข่งขันกันโดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของทรัพยากรทางปัญญาเป็นหลัก ซึ่งมนุษย์จะมีความสำคัญ และเป็นศูนย์กลางการพัฒนามากที่สุด เนื่องจากมนุษย์เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด คือ แรงงานและสติปัญญา

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2545, หน้า 1-3) ได้ชี้แจงถึงประเด็นสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาต้องนำการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาเป็นพันธกิจหนึ่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก มีเหตุผล 3 ประการดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม ทำให้เกิดการแข่งขันสูง ดังนั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้มีความรู้ ความสามารถและศักยภาพในด้านต่างๆ อย่างเพียงพออันเป็นการสนองนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2535 และแผนพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดนโยบายปฏิรูปการบริหารจัดการอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างจริงจัง

2. ความแตกต่างด้านคุณภาพการศึกษา จากผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาของกรมวิชาการในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2535-2540) ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความ แตกต่างกันอย่างสูง ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยเร็ว โดยนำการประกันคุณภาพเข้ามา ประสานกับขบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาให้มี คุณภาพ ซึ่งสนองตามเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรัฐธรรมนูญ แผนการ ศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ

3. เป็นการดำเนินการกิจกรรมตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 47-51 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553, หน้า 64-65) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการ ประเมินและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษานั้น อาจจำแนกความสำคัญที่มีต่อกลุ่มต่าง ๆ ได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อสถานศึกษา ในปัจจุบันการประเมินคุณภาพการจัด การศึกษาเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ การประเมินตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องได้รับการประเมินจากภายนอกตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนด พร้อมทั้งให้มีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินงาน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพ การศึกษา (สมศ.) และเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการ ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาภายในของตนเอง (self- evaluation) เพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศของการดำเนินงานภายในของตนเองอย่างชัดเจน ละเอียดถี่ถ้วนในทุกมิติ เพื่อจะนำ ผลการประเมินเหล่านั้นมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และแท้จริง ซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาโดยตรง

2. ความสำคัญต่อบุคลากรของสถานศึกษา บุคลากรนั้นเป็นกลุ่มที่มี ความสำคัญต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผลการ ประเมินคุณภาพการศึกษาที่เป็นข้อมูลสารสนเทศที่ทำให้ผู้บริหารและครูตระหนักถึง สถานการณ์การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารจะสามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยเรียนรู้จากจุดอ่อนและจุดแข็งของการดำเนินงานซึ่งได้จากผล การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับครูซึ่งเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูจะสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการ ปรับปรุงการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาที่ เกิดขึ้น

3. ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษา สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาโดยตรงจะ ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง การประเมินการจัดการศึกษาจะสะท้อนผลการดำเนินการไปสู่ผู้เรียน ช่วยให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผลประโยชน์ที่ได้ คือ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สำหรับในส่วนของผู้เรียน หากมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนจะรับรู้ถึงความสามารถ และจุดที่ควรพัฒนาซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำผลการประเมินมาใช้เพื่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเอง สำหรับผู้ปกครองการรับรู้ผลการประเมินจะช่วยให้ผู้ปกครองแสดงความต้องการ ความพึงพอใจของตนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ หากสถานศึกษายังดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ปกครองสามารถเรียกร้องความต้องการ และเลือกที่จะรับหรือไม่รับบริการได้ หรืออาจพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น หรือการรับผิดชอบในการดูแลบุตรหลานด้านต่าง ๆ ที่ยังไม่เป็นไปตามความคาดหวังได้

4. ความสำคัญต่อสังคม การจัดการศึกษาเป็นบริการสาธารณะ ซึ่งสังคมโดยส่วนรวมควรได้มีส่วนรับรู้ผลการดำเนินงานดังนั้น การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญที่จะทำให้สังคมได้มี การรับรู้ รับทราบผลการดำเนินงาน เพื่อสังคมจะได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาและการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นการเสนอความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบางเรื่องและมีส่วนร่วมประเมินและชื่นชมผลการดำเนินงานได้เช่นกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14-15) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาว่า เพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ

ฮอปกินส์ (Hopkins, 1987, p.3) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีมิติในการพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้ได้แนวทางหรือกรอบสำหรับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งในส่วนที่เป็นหลักสูตร แผน และการดำเนินการต่าง ๆ

เอเวอร์ฮาร์ด, และมอร์ริส (Everard, & Morris, 1990, p.4) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. สามารถกำหนดทิศทาง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์
2. ทำให้การวางแผนถึงการดำเนินงานเพื่อจะทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จ
3. ทำให้การจัดทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เวลา และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เป้าหมายได้บรรลุตามแผนที่วางไว้ได้อย่างประหยัดคุ้มค่า

4. การควบคุมกระบวนการ เช่น การวัดความสำเร็จของแผนและการกำหนดการปฏิบัติการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างเหมาะสม

5. สามารถกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานขององค์การได้

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะว่าการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดให้กับผู้เรียนเพื่อให้ตอบรับกับกรอบและนโยบายการจัดการศึกษา และเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความมั่นใจและเชื่อมั่นกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนว่าจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 8) กล่าวถึง ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่า การประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนที่จบการศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 11) กล่าวถึง ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่าเป็นความต้องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นกระแสเรียกร้องจากผู้รับผลการจัดการศึกษา จำเป็นที่บุคคลในวงการศึกษาจะต้องแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยที่หน่วยงานที่มีภาระรับผิดชอบต่อผู้รับบริการการศึกษาโดยตรง ให้มีการดำเนินงานทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนด นับว่าจุดเริ่มต้นของการประกันคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยตรง คือ โรงเรียนซึ่งคุณภาพของผลผลิตเน้นการกำกับควบคุมดำเนินงานทุกขั้นตอน มีการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้การศึกษาเป็นเลิศอย่างแท้จริง จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและนำระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษามาปฏิบัติอย่างจริงจัง

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 2) กล่าวถึง ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่าเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชน ซึ่งสถาบันการศึกษาได้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ข้อมูลที่ให้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของทุกคนที่รับเงินเดือน ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในในสถานศึกษานอกจากจะทำให้แต่ละคนตื่นตัวทำงานให้ดีขึ้น ยังจะทำให้คุณภาพการศึกษาของไทยส่วนรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเกิดผลดีต่อประเทศชาติที่จะได้ทั้งบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ จะได้นักวิจัยที่มีคุณภาพ จะได้นักวิชาการผู้สังคมและงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ดีขึ้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาที่สำคัญของประเทศไทย

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2545, หน้า 2) ได้กำหนดถึงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการจากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่พัฒนา และสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่พัฒนาการศึกษาทำให้เกิดคุณภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าผลผลิตของการศึกษาคือ นักเรียนที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ และคาดหวัง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547, หน้า 7) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่าเป็นการทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการวางแผน การทำตามแผน การประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีความสำคัญแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
2. ครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ ได้ทำงานที่เป็นระบบที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเน้นวัฒนธรรมคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
3. ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. หน่วยงานที่กำกับดูแลให้สถานศึกษามีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเองซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษาและก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษา
5. ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้เยาวชนและคนที่ดีมีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยทำงานพัฒนาองค์กรชุมชนและสังคมประเทศชาติต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14-15) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในว่า เพื่อให้สถาบันได้ทราบสถานภาพที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางและพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง

ฮ็อพคินส์ (Hopkins, 1994, p.54) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ 5 ประการ ดังนี้

1. นักเรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2. ครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ มีการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และเน้นคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

3. ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

และมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. กรรมการสถานศึกษาได้ทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม เป็นผู้ทำประโยชน์และมีส่วนพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชนและชุมชนร่วมกับผู้ บริหารและครู สมควรที่ได้รับความไว้วางใจให้มาเป็นกรรมการสถานศึกษา

5. หน่วยงานที่กำกับดูแล ได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง

เมอร์กาทรอยด์, และ มอร์แกน (Murgatroyd, & Morgan, 1994, p.121) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ 3 ประการ ดังนี้

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน

2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

3. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพ และ มาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษา มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในเป็นความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และพัฒนาการศึกษา ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและนำระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษามาปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 2) กล่าวว่าหลักการในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 5 ประการ ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา
2. ให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ

3. การมีส่วนร่วมและร่วมคิด ร่วมทำ
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา
5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

สุวิมล ว่องวาณิช (2543, หน้า 12) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการประกันคุณภาพภายในโดยสรุป 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นการให้ข้อมูลที่ช่วยให้มีการปรับปรุงตนเองเพื่อให้ทำงานได้ดีขึ้น
2. เป็นงานที่ทำในวงจรการทำงานอยู่แล้ว ไม่ใช่การเพิ่มภาระ
3. เป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง
4. เป็นงานของทุกคน ไม่ใช่การสร้างผลงานทางวิชาการของใครคนใดคนหนึ่ง
5. เป็นงานที่ต้องทำด้วยใจเป็นกลาง สะท้อนผลตามความเป็นจริง
6. เป็นงานที่ทุกคนต้องทำด้วยความเต็มใจและอยากทำ
7. เป็นงานที่ต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิธีการ ผู้ทำต้องมีความรู้ในการประเมิน
8. เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันทำให้สำเร็จ
9. เป็นงานที่ต้องนำผลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง
10. เป็นงานที่ต้องเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 13 – 16) กล่าวถึง หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและการกิจทางวิชาการ และทางการบริหารจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การออกแบบและการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้

1. คุณภาพการศึกษาจะเน้นการสร้างสภาพพึงพอใจให้กับผู้บริโภครวมทั้งภายในและภายนอก คุณภาพภายในหมายถึง ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุกระดับชั้นเรียน และคุณภาพภายนอก หมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอด และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ ในการแข่งขันทางธุรกิจการค้า และทางเทคโนโลยีระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาและเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์และความสมเหตุสมผล

4. การตรวจสอบการวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับ สำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องมิใช่การจับผิดหรือการตัดสินให้รางวัลหรือลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรและแผนการสอน และกระบวนการทำงาน ได้แก่การเรียนการสอน การบริหาร หลักสูตรครู และบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจของผู้บริหารสถานศึกษาและการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. เน้นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 9) กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 3 ประการ ดังนี้

1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพไม่ใช้การจับผิดเป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่ผู้เรียน
2. บริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายนับตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วรภัทร ภูเจริญ (2544, หน้า 91) ได้สรุปแนวคิดในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถตอบสนองของผู้เกี่ยวข้อง
2. เพื่อค้นหาปัญหาแต่เนิ่น ๆ จะได้แก้ไขทัน
3. เน้นปรัชญาการป้องกัน
4. ประเมินโดยผู้บริหาร บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอง
5. สอดคล้องกับการประเมินภายนอก

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 13-14) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 7 ประการ ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจให้กับทุกคนในสถานศึกษาของตนว่า การประกันคุณภาพการศึกษาคืออะไร ทำไมต้องทำ และทำอย่างไร

2. ทำความเข้าใจกับสาระที่ประเมิน

3. แบ่งกลุ่มประเมินตนเองโดยแต่ละกลุ่มประเมินสิ่งที่ทำไปแล้วในภาคการศึกษา/ปีการศึกษาที่ผ่านมาว่า กลุ่มของตนทำงานไปแล้วมีคุณภาพระดับใด (ผ่านอย่างดี ผ่านหรือไม่ผ่าน) พร้อมทั้งระบุหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วย

4. กลุ่มระดมสมองระบุวิธีแก้ไขจุดอ่อน/จุดแข็งของงานที่ทำว่าจะแก้ไขอย่างไร/เสริมอย่างไรในภาคการศึกษาหน้า โดยมุ่งที่การแก้ไข/เสริมการทำงานของตน แทนการขอคนเงิน ครุภัณฑ์ วัสดุเพิ่ม

5. ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลมาเขียนรายงานการประเมินตนเองระดับสถานศึกษาและนำเสนอทุกคนในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของหน่วยงานของตน และเสนอหน่วยงานระดับสูง

6. ทุกคนระดมสมองทำแผนพัฒนาตนและงานที่ชัดเจนและเร่งแก้ไขวิธีทำงานของตนให้เห็นผล

7. ทำเช่นนี้ทุกภาคการศึกษา/ปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตนเองไปเรื่อย ๆ

ณัฐพล ชุมวรฐายี (2545, หน้า 11) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจะวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนทำตามแผนตรวจสอบ ร่วมกันวางแผน ควบคุมคุณภาพ ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ ร่วมกันปรับปรุง การตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู – อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียนชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับ ดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า หลักการและแนวคิดสำคัญในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง เน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและ ความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงสามารถตรวจสอบได้ โดยเกิด จากความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทุกคนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. ขอบข่าย/องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 30) ได้กล่าวถึงขอบข่ายในการส่งเสริมการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ให้มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศในสถานศึกษา
2. ให้มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. ดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนด
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
7. รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ
8. การรักษาคุณภาพการประเมินให้ได้มาตรฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 40) ได้กล่าวถึงขอบข่ายในการ ส่งเสริมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ร่วมกับครูและบุคลากรจัดทำโครงสร้างการบริหารโรงเรียน เพื่อรองรับการ จัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ร่วมกับครูและบุคลากรกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของ สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง
3. ร่วมกับครูและบุคลากรในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา
4. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
5. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา
6. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพ การศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นบาทในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภารดี อนันต์นาวิ (2551, หน้า 285) กล่าวถึงขอบข่ายของการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 7 ประการ ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างในองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
3. การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
4. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และ
7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นการรองรับในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 2-4) ได้นำเสนอการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาในที่นี้จะนำเสนอโดยเน้นที่ระดับสถานศึกษา ซึ่งหากพิจารณาในด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแล้ว มักนำเสนอเพื่อความเข้าใจที่ง่าย โดยนำเสนอตามแนวคิดเชิงระบบ (system approach) ซึ่งครอบคลุมการดำเนินการใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ปัจจัยนำเข้า (inputs) ปัจจัยนี้ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ 1.1) บุคคล ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายสนับสนุน 1.2) การเงิน ได้แก่ งบประมาณทั้งในส่วนงบประมาณของสถานศึกษาและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด 1.3) ทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และ 1.4) ข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ ความรู้ หลักสูตร ข้อมูลและสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

2. กระบวนการแปรรูป (transformation process) งานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การรวบรวมและประสานทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ในระบบนี้ผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในระบบทั้งกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการบริหารจัดการต่าง ๆ ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อเทคโนโลยี การวัดประเมินผล เป็นต้น เพื่อจะออกมาเป็นผลผลิตของกระบวนการ ซึ่งก็คือ ผู้สำเร็จ

การศึกษา ผลการเรียนรู้หรือคุณภาพของผู้เรียน สำหรับกระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินงานบริหารจัดการต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การสื่อสารและ การตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินงานและการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

3. ผลผลิต (outputs) สำหรับสถานศึกษาแล้ว ผลผลิต คือ การได้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนตั้งไว้ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผลผลิตของสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่ ผลผลิตจะครอบคลุมเกี่ยวกับ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียน การประพฤติปฏิบัติของครู ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ทักษะคติของผู้เรียนต่อสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังมีผลผลิตที่เกิดขึ้นซึ่งอาจไม่ใช่ผลผลิตตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่น นักเรียนออกกลางคัน และการขาดงานของบุคลากร เป็นต้น

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) หลังจากได้ผลผลิตแล้วก็จะมีข้อมูลย้อนกลับที่จะย้อนมาให้กับระบบ ข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสถานศึกษา ข้อมูลย้อนกลับจะนำมาใช้เพื่อจะแก้ไขข้อบกพร่องในกระบวนการดำเนินงาน หรือแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งจะส่งผลต่อผลผลิตในอนาคตต่อไป

5. สภาพแวดล้อม (environment) สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาซึ่งครอบคลุมสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดการและพัฒนาการดำเนินงานภายในสถานศึกษา และกำกับติดตามสภาพแวดล้อมและคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อจะปฏิบัติการให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมหรือบริบทภายนอกสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14-15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีขอบข่าย 8 ประการ ต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
5. ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา
6. ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปี
8. พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ฮ็อพคินส์ (Hopkins, 1994, p.54) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีขอบข่าย 5 ประการ ต่อไปนี้

1. เป็นการประเมินที่เชื่อมโยงกับการทำงานของสถานศึกษา

2. ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินต้องเข้าใจบทบาทการประเมินและกระบวนการประเมิน

3. การประเมินจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภายนอก

4. เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรู้สึกเป็นเจ้าของ

5. เป็นการประเมินที่มีการใช้วิธีการและจะต้องมีความตระหนักในการประเมิน

เมอร์กาทรอยด์, และ มอร์แกน (Murgatroyd, & Morgan, 1994, p.121) ได้จำแนก ขอบข่ายของการประกันคุณภาพทางการศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษากำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก

2. มาตรฐานเขียนในรูปของความคาดหวังที่โรงเรียนจะต้องบรรลุถึงวัตถุประสงค์

3. มาตรฐานต้องสามารถประเมินได้โดยใช้เกณฑ์ที่เป็นปรนัย

4. มาตรฐานต้องใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการยกเว้นโดยปราศจากเหตุผลสมควร

5. การประกันคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วยการตรวจสอบและทบทวน

ฮาแมน (Hatman, 1996, p.9) ได้กล่าวถึงขอบข่ายในการส่งเสริมการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ร่วมกับบุคลากรกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ร่วมกับบุคลากรจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3. ร่วมกับบุคลากรจัดทำระบบบริหารสารสนเทศ

4. กำกับ ติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5. กำกับ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

6. จัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่าย/องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การ ในการดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางด้านวิชาการ และทางการ บริหารจัดการที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 8 ประการ ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษา

2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ

4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5. ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

6. ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

7. จัดทำรายงานประจำปี

8. พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษา

1.1 ความหมายของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 13-14) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง เป็นสร้างความเข้าใจให้กับทุกคนในสถานศึกษาของตนว่า การประกันคุณภาพ การศึกษาคืออะไร ทำไมต้องทำ และทำอย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้ เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การกำหนด มาตรฐานการศึกษา หมายถึง กรรมวิธีในการกำหนดและใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อการพิจารณา กิจกรรมเฉพาะอย่างมีระเบียบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การกำหนด มาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่ง สถานศึกษาสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ และอัตลักษณ์ของโรงเรียน

สรุปได้ว่า กำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การวางเพื่อระบุข้อกำหนด เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุก ขั้นตอนการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.2 ความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 13-13) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐาน การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงปรัชญา คือ สำคัญต่อการวางรากฐานของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลในคุณภาพของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม ชุมชน และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน เมื่อมองในการปฏิบัติ

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญต่อการวางนโยบาย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และมาตรการในการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่สภาพแวดล้อม มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญในแง่ของการเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการพยากรณ์คุณภาพที่คาดหวังตามที่ต้องการ ก่อให้เกิดการวางแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวล่วงหน้าได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 27) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญดังนี้

1. ช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. สถานศึกษาสามารถวางหลักและแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาการจัดการศึกษา
3. สถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับ การตรวจสอบ การนิเทศ การติดตาม และประเมินผล รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
4. สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพ และความก้าวหน้าของการจัด
5. เพื่อเป็นมาตรฐานการศึกษาสำหรับการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในระยะต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญ คือ สามารถนำไปใช้เป็นเป้าหมายหรือกรอบทิศทางการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาตนเอง ทั้งนี้สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมอัตลักษณ์ความโดดเด่นของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ขึ้นมาได้ เพื่อความสมบูรณ์ของมาตรฐาน และเพื่อใช้ในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ว่าสามารถบริหารการศึกษาในสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายหรือไม่ และนอกจากนี้ การกำหนดและประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถนำไปเป็นเป้าหมายในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพในภาพรวม เพื่อนำข้อมูลมาใช่วางแผนยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นในการที่จะบรรลุมาตรฐานการศึกษานั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงในการส่งเสริม และกำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีมาตรฐานตามที่กำหนด

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญ คือทำให้เกิดความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านเศรษฐกิจส่วนร่วม สภาพในทางปฏิบัติและความต้องการในด้านความปลอดภัย

สรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้สถานศึกษายึดเป็นตัวกำหนดบทบาทต่าง ๆ ที่พึงกระทำ เพื่อให้สถานศึกษามีมาตรฐานตามที่กำหนด และเพื่อใช้ในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ว่าสามารถบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่

1.3 องค์ประกอบของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 3) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเกี่ยวข้องกับปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตของการจัดการศึกษา เพื่อการกำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบและประกันคุณภาพของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาจึงไม่ได้หมายถึงระดับคุณภาพด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นผลผลิตทางการศึกษาที่เกิดกับตัวผู้เรียนโดยเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือกระบวนการบริหารจัดการศึกษาเท่านั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาประกอบด้วย การจัดระบบการบริหารจัดการ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดำเนินงานโดยการกำหนด วิสัยทัศน์ การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับศักยภาพ ภาระ และปริมาณงาน ใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานทุกด้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย

1. เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษา
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา
3. กำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้
4. ตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษา
5. ประชาพิจารณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาควรประกอบด้วย การระบุตัวชี้ที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินผล และการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง การกำหนดมาตรฐานนั้น ๆ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย

1. ศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้
2. พิจารณาสาระสำคัญที่จะกำหนดในมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่สะท้อนอัตลักษณ์และมาตรการส่งเสริมของสถานศึกษา
3. กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้
4. ประกาศค่าเป้าหมายแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบทั้งนี้ สถานศึกษาอาจกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้

สรุปได้ว่า กำหนดมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การวางเพื่อบุชื้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกขั้นตอนการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ สามารถวัดได้จาก 1) มีการจัดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 3) มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา 4) มีการตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และ 6) มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

2.1 ความหมายของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง แผนการที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง เอกสารที่แสดงโครงการ/กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้ว โดยผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การพัฒนาการศึกษาเพื่อมุ่งให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การวางแผนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

2.2 ความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษา จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีความสำคัญ เพราะสามารถเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญและสะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพราะสามารถเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร เป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 องค์ประกอบของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำมีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา
2. แผนพัฒนาการศึกษาสามปี
3. แผนปฏิบัติการประจำปี มี 2 ประเภท ได้แก่
 - 3.1 แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
 - 3.2 แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

1. ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการที่จำเป็นของสภาพสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ
2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความต้องการของความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
3. กำหนดวิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ครอบคลุมให้ ให้ครอบคลุมหลักสูตรสถานศึกษา
4. กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนแหล่งวิชาการ

5. กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ในการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

8. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

1. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลตามสภาพจริง

1.2 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายด้านต่างๆ

1.3 กำหนดวิธีการดำเนินงานกิจกรรม โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ

1.4 กำหนดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

1.5 กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนให้กับบุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนร่วมรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และท้องถิ่น

1.7 กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับกิจกรรม โครงการ

1.8 เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือคณะกรรมการสถานศึกษา และหรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

2. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ดังนี้

2.1 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ให้กำหนดปฏิทินการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน

2.3 เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหรือคณะกรรมการสถานศึกษา และหรือ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การวางแผนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานให้เป็นไปตาม

มาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ สามารถวัดได้จาก 1) มีการศึกษาสภาพปัญหา และความ ต้องการที่จำเป็นของสภาพสถานศึกษา 2) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความ ต้องการของความสำเร็จอย่างชัดเจน 3) มีการกำหนดวิธีการดำเนินงานให้ครอบคลุมหลักสูตร สถานศึกษา 4) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ

3.1 ความหมายของการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ณาดยา ฉาบนาค (2546, หน้า 38) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่มีการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกของ องค์กร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้องค์กรได้นำเอามาใช้ในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการ ประมวลผลข้อมูล และมีการจัดรูปแบบข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่นำมาช่วยสนับสนุนการ ทำงาน และช่วยในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร รวมทั้งยังช่วยในการประสานงาน กับฝ่ายต่างๆ อีกด้วย

อาภรณ์ เชื้อพรหม (2548, หน้า 11) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มีการจัดกระทำการตัดสินใจประกอบการบริหาร การ วางแผนหรือนำไปใช้สื่อความหมายให้บุคคลอื่นเข้าใจ เป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จของการ บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกระบวนการรวบรวมข้อมูล การ ตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ

จรัส อติวิทยากรณ์ (2550, หน้า 35) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดการระบบที่ให้สารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยจะรวมทั้งสารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้มี ประสิทธิภาพโดยจะรวมทั้งสารสนเทศจากภายในและภายนอก สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะจะเป็นในอนาคต

ไพบุลย์ เกียรติโกมล, และณัฐพันธ์ เชจรันท์ (2551, หน้า 30) กล่าวว่า การ จัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบที่รวบรวมและจัดเก็บ ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมา ประมวลผลและจัดรูปแบบให้ได้สารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน และการตัดสินใจในด้าน ต่างๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 15) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 24) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุด และการจัดเก็บรักษาอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ สารสนเทศที่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบจะสามารถนำไปใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับผู้บริหารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันยิ่งขึ้น

ฮิกกินส์ (Higgins, 1976, p.1) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่จัดหาสารสนเทศให้แก่ผู้บริหารตามความต้องการของแต่ละคนในองค์กรเพื่อการตัดสินใจในการวางแผนและการควบคุมตามขอบเขตความรับผิดชอบในส่วนของตน

เซนเดอร์ (Sander, 1983, pp.29-30) กล่าวว่า การจัดระบบสารสนเทศ หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์ในการรวบรวมข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูล ทั้งที่เป็นตัวเลขและไม่ใช่นับเลข เพื่อเปลี่ยนให้เป็นสารสนเทศ (information)

ลวดอน, และลวดอน (Laudon, & Laudon, 1986, p.7) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระบบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและช่วยกันทำงานเพื่อรวบรวมประมวล เก็บรักษาและเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจ การประสานงาน การควบคุม และการวิเคราะห์การทำงานภายในองค์กร

เฮก, และดอร์กินส์ (Haag, & Dawkins, 2000, p. 24) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศหมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนา การจัดการและการใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยคนในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับประมวลสารสนเทศและการบริหาร

เอเบลล์, และออกโบว์ (Abell, & Oxbrow, 2001, pp.265-266) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การผลิต การประสานงาน การจัดเก็บ การค้นคืน และการเผยแพร่สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าสารสนเทศจะอยู่ในรูปแบบใด อยู่ภายในหรือภายนอกองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสามารถทำให้องค์กรเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขึ้น

สรุปได้ว่า จัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนา การจัดการและการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับองค์กรทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะเป็นอย่างในอนาคต

3.2 ความสำคัญของการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ชุมพล ศฤงคารศิริ (2543, หน้า 57) กล่าวว่า การบริหารระบบสารสนเทศที่ดี จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ที่ถูกต้อง ทันสมัย ตรงกับวัตถุประสงค์และเรียกใช้ได้ สะดวก ประโยชน์และความสำคัญของระบบสารสนเทศว่าเมื่อมีการเรียกใช้สารสนเทศ เกิดขึ้นจากข้อมูลที่เก็บไว้ในหลายๆ รูปแบบ บ่อยครั้งเท่าไรก็ยิ่งทำให้สารสนเทศนั้นมีคุณค่ามากขึ้นเท่านั้น คุณค่าของสารสนเทศจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2543, หน้า 11) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษา และการกำหนดนโยบาย ต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ และทันสมัยซึ่งจะช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานใดไม่ได้นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก็ย่อมเสี่ยงต่อความผิดพลาดสูง และผลการดำเนินงานก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ความสำคัญไม่ว่าจะเป็นเพื่อการใดจะต้องประกอบด้วยการตัดสินใจบวกเข้าไปด้วยทุกครั้ง ซึ่งหมายความว่า การใช้ข้อมูลต้องมีศิลปะประกอบด้วย โดยเฉพาะผู้บริหาร มีผู้กล่าวว่า “การทำงานทุกอย่างเราต้องใช้ข้อมูล แต่บางครั้งข้อมูลอาจกลับมาสร้างปัญหาให้เราได้ หากเราใช้ไม่ถูกต้อง และการตัดสินใจโดยไม่ใช้ข้อมูลประกอบถือเป็นความผิดพลาด แต่การใช้ข้อมูลที่ผิดพลาดประกอบการตัดสินใจถือเป็นความผิดพลาดที่ยิ่งกว่า

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล, และเชษฐาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย (2549, หน้า 29) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งประโยชน์ของระบบสารสนเทศที่เด่นชัดมี 4 ประการ ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ระบบสารสนเทศช่วยให้การดำเนินงานมีความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว กรณีที่องค์กรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้จะช่วยให้การสื่อสารและการติดต่อประสานงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การประมวลผล การจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนการกระจายข้อมูลสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเวลา ช่วยลดขั้นตอนทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2. ช่วยสร้างทางเลือกในการแข่งขัน ระบบสารสนเทศสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจในการบริการแก่ลูกค้า เช่น บริษัทขนส่งระหว่างประเทศ ได้พัฒนาระบบสารสนเทศที่ลูกค้าสามารถตรวจสอบสภาพการส่งสินค้าทางออนไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า อีกตัวอย่างหนึ่งเช่น บริษัทสายการบินที่สร้างระบบสารสนเทศติดต่อกับบริษัทตัวแทนจำหน่ายตั๋วเพื่อการรับ – ส่งข้อมูลข่าวสารและการจองตั๋วเครื่องบิน

3. ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ ระบบสารสนเทศช่วยให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารสำหรับการสร้างและขยายโอกาสทางธุรกิจ การควบคุมและการเพิ่มผลผลิต ตลอดจนการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน

4. ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต

ศรีสมรัก อินทุจันทร์ยง (2549, หน้า 18-21) กล่าวว่า พัฒนาการและการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการประมวลผลที่เร็วขึ้น มีความสามารถในการจัดเก็บเพิ่มขึ้น การติดต่อสื่อสารทำให้ทุกรูปแบบ

ของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ ภาพวีดิทัศน์และรับส่งได้รวดเร็ว ทำให้พัฒนาการของระบบสารสนเทศเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกันทั้งระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการให้กับองค์กร 2 ประการ ดังนี้

1. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานภายในองค์กร ประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างผลผลิตได้ดีขึ้น อาจกล่าวได้เป็น 2 ประเด็น คือ ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วยใช้ทรัพยากรน้อยลง หรือใช้ทรัพยากรจำนวนเท่าเดิม สามารถสร้างผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กรสามารถกระทำได้หลายวิธีดังนี้ 1.1) การลดเวลาในการปฏิบัติงาน เช่น การนำโปรแกรมบัญชีมาใช้ในการบันทึกบัญชี ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศทางการบัญชี ช่วยให้นักบัญชีลดเวลาในการทำงานลง เนื่องจากระบบสารสนเทศมีขั้นตอนในการควบคุมการลงรายการ การยกยอด การควบคุมความถูกต้อง ทำให้กับบัญชีไม่ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบมากเท่ากับเวลาที่ใช้ในการลงเวลาด้วยมือ 1.2) การลดกระบวนการในการปฏิบัติงาน ด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานเช่นเดิมเมื่อนำระบบหรือเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ทำให้เวลาในการปฏิบัติงานน้อยลงตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น นอกเหนือจากเวลาที่ลดลงแล้วการนำระบบหรือเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานสามารถลดกระบวนการงานจากเดิมลงไปได้อีก ซึ่งอาจจะเป็นการยุบรวมกระบวนการงานหรือการสร้างกระบวนการใหม่ซึ่งมีจำนวนน้อยลงกว่าเดิมทำให้เวลาในการปฏิบัติงานน้อยลงไปอีกมาก เช่น การนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้ามาใช้ในการบริการของผู้ประกอบการโทรศัพท์พื้นฐาน จากเดิมที่ผู้ต้องการใช้โทรศัพท์จะต้องมากรอกแบบฟอร์มขอบริการไว้ที่สำนักงานบริการพร้อมแผนที่สถานที่ที่ตั้งโทรศัพท์ จากนั้นพนักงานที่สำนักงานบริการจะตรวจสอบจำนวนเลขหมายคู่สายที่ว่างซึ่งสามารถคลาดเคลื่อนได้โดยเฉพาะเมื่อแผนที่ที่ผู้ขอบริการให้ไว้ไม่ชัดเจน อาจจะต้องส่งเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบสถานที่อีก การนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ประกอบการให้บริการทำให้พนักงานที่สำนักงานบริการเรียกแผนที่ในบริเวณที่ผู้ใช้ต้องการใช้บริการระบุไว้ขึ้นมาดูข้อมูลเลขหมายและคู่สายว่าง ถ้าข้อมูลสถานที่ที่ผู้ใช้ให้ไว้ไม่ชัดเจนก็สามารถสอบถามผู้ใช้ได้ทันทีและแจ้งกลับผู้ใช้ภายในเวลาไม่กี่นาทีว่าสามารถติดตั้งโทรศัพท์ให้ได้หรือไม่ 1.3) การเพิ่มผลผลิต ด้วยการนำระบบสารสนเทศมาใช้ทำให้เวลาที่ใช้ในการสร้างผลผลิตต่อหน่วยลดลง ดังนั้นด้วยเวลาเท่าเดิมความสามารถในการสร้างผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีของสำนักงานขนส่งทางบกที่นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริการเสียภาษีรถยนต์ประจำปีที่มีจำนวนผู้ที่รอคอยน้อยลงไปมากเพราะสามารถให้บริการได้เร็วขึ้นหลายเท่าตัว และ 1.4) การลดต้นทุนการผลิต ด้วยการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในองค์กรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้ กรณีโรงงานอุตสาหกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการควบคุมการผลิตจะช่วยให้การผลิตมีระดับความสม่ำเสมอความแม่นยำเพิ่มสูงขึ้น ระดับการเสียลดลง ผลผลิตภาพเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง การเพิ่มประสิทธิภาพของการตัดสินใจ ด้วยระบบสารสนเทศที่นำเสนอสารสนเทศให้กับองค์กรนอกเหนือจากสารสนเทศ

สำหรับการปฏิบัติงานแล้ว ยังมีระบบสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจและระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารนำเสนอความสามารถในการจัดทำภาพนามธรรม (visualization) ของปัญหาและวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร จะช่วยเพิ่มระดับความถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพในด้านการบริหารการแข่งขันขององค์กร

2. การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน สภาพสิ่งแวดล้อมของสังคมสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระดับการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ทำให้องค์กรแสวงหาเครื่องมือเพื่อใช้เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้้องค์กรเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันได้ดังนี้ 2.1) การใช้ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดบริการรูปแบบใหม่ขึ้นหลายบริการ เช่น การจำหน่ายหนังสือ การซื้อขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ บริการที่ลูกค้าบริการตนเองในธุรกรรมของธนาคาร นอกจากผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ แล้วสารสนเทศที่องค์กรได้รับจากการใช้ระบบสารสนเทศถูกนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการให้มีลักษณะที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมายให้มากขึ้น เป็นการเสริมกลยุทธ์การเจาะตลาด หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เสริมกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่เดิมให้มีความแตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์หรือบริการของกลุ่มคู่แข่งเป็นการสร้างกลยุทธ์ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 2.2) การใช้ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปรับปรุงบริการ เช่น การใช้ระบบบาร์โค้ดกับสินค้าและการชำระเงินในซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้า ทำให้บริการรับชำระค่าบริการสินค้าทำได้ในเวลาอันรวดเร็วอย่างถูกต้องและแม่นยำ เป็นการปรับปรุงการบริการเพื่อเป็นความพึงพอใจลูกค้า และ 2.3) การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงผู้จัดจำหน่ายสินค้าและวัตถุดิบ เป็นการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสารเชื่อมโยงองค์กรเข้ากับผู้จำหน่ายสินค้าและวัตถุดิบเพื่อความรวดเร็วในการสั่งซื้อสินค้า ดูแลสินค้าคงคลัง เชื่อมโยงกับสินค้าเพื่อการส่งข่าวสาร บริการลูกค้า

จรัส อติวิทยากรณ์ (2550, หน้า13) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศนั้นมีความสำคัญต่อองค์กรเนื่องจากเป็นส่วนที่ใช้ในการคิด วิเคราะห์ปัญหา แก้ไข ตัดสิน พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารจะใช้ข้อมูลนั้นทั้งหมด ในการวางแผน และตั้งเป้าหมายตามที่คาดคะเน พิจารณาผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงว่า เบี่ยงเบน หรือคลาดเคลื่อนจากเป้าหมายหรือไม่ และให้ค้นหาสาเหตุของความคลาดเคลื่อนได้ ช่วยในการตัดสินใจในการวางแผน และด้านการปฏิบัติงานมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และแก้ไขเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เป็นปัญหาได้ดีขึ้น ช่วยในการดำเนินงานจัดการของข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว คล่องตัว ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อระบบการบริหารงานภายในองค์กรด้วย

ไพบุลย์ เกียรติโกมล, และณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 38-39) กล่าวว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับความสนใจและนำมาใช้หลายลักษณะและเกือบทุกธุรกิจ

โดยที่พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลกระทบในวงกว้างไปยังทุกวงการ ทั้งภาคเอกชนและราชการ ประโยชน์ของระบบสารสนเทศมี 6 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากข้อมูลถูกจัดเก็บและบริหารอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วในรูปแบบที่เหมาะสม และสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ทันต่อความต้องการ

2. ช่วยผู้ใช้ในการกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์และการวางแผนปฏิบัติการ โดยผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากระบบสารสนเทศมาช่วยในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน เนื่องจากสารสนเทศถูกเก็บรวบรวมและจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้มีประวัติข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะบ่งชี้แนวโน้มของการดำเนินงานว่าน่าจะเป็นไปในลักษณะใด

3. ช่วยผู้ใช้งานในการตรวจสอบผลการดำเนินงานนั้น เมื่อแผนงานถูกนำไปปฏิบัติในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ควบคุมจะต้องตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยนำข้อมูลบางส่วนมาประกอบผล เพื่อประกอบการประเมิน สารสนเทศที่ได้จะแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานว่าสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการเพียงไร

4. ช่วยผู้ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้บริหารสามารถใช้ระบบสารสนเทศประกอบการศึกษา และการค้นหาสาเหตุหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ถ้าการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ โดยอาจจะเรียกข้อมูลเพิ่มเติมออกมาจากระบบ เพื่อให้ทราบความผิดพลาดในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นจากสาเหตุใด หรือจัดรูปแบบสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหาใหม่

5. ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาวิธีควบคุมปรับปรุง และแก้ไขปัญหาสารสนเทศที่ได้จากการประมวลผลจะช่วยให้ผู้บริหารวิเคราะห์ว่า การดำเนินงานในแต่ละทางเลือกจะช่วยแก้ไขหรือควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ธุรกิจต้องทำอย่างไรเพื่อปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานหรือเป้าหมาย

6. ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ธุรกิจลดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายในการทำงานลง เนื่องจากระบบสารสนเทศสามารถรับภาระงานที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ตลอดจนช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ส่งผลให้ธุรกิจสามารถลดจำนวนคนและระยะเวลาในการประสานงานให้น้อยลง โดยผลงานที่ออกมาอาจเท่าหรือดีกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 15) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้ดูแลรับผิดชอบควรดำเนินงานอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดกรอบข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกับบุคลากรเพื่อให้

เกิดความเข้าใจ และควรตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

ฮันเซน (Hussain, 1973, p.10) กล่าวถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศนั้น ไม่ว่าในกิจกรรมการบริหาร นับแต่การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การปฏิบัติงาน และการควบคุม ล้วนแต่มีความต้องการสารสนเทศทั้งสิ้น

เมอร์ดิก, และรอส (Murdick, & Ross, 1982, p.11) กล่าวถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศนั้น องค์การเปรียบประดุจร่างกายของมนุษย์ และสารสนเทศเปรียบประดุจระบบประสาท

โอเบเรียน (O'Brien, 1996, p.8) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของการดำเนินการจัดระบบสารสนเทศมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ในด้านการสนับสนุนกระบวนการทางธุรกิจ เช่น ขณะที่ลูกค้ากำลังเลือกสินค้าในร้านค้าปลีกแห่งหนึ่ง ระบบสารสนเทศจะช่วยสนับสนุนกระบวนการซื้อของลูกค้า โดยจัดเก็บข้อมูลประวัติการซื้อ ข้อมูลสินค้าคงเหลือ ข้อมูลสินค้าใหม่ ตลอดจนแนวโน้มทางการขายสินค้า

2. ในด้านการสนับสนุนการตัดสินใจ ระบบสารสนเทศจะให้ความสนับสนุนต่อผู้จัดการร้านค้า และนักธุรกิจมืออาชีพในส่วนของ การตัดสินใจที่ดีขึ้น เช่น การตัดสินใจว่าจะมีการลดหรือเพิ่มสายผลิตภัณฑ์หรือการตัดสินใจลงทุนใด ๆ ก็ตาม โดยมักมีการสร้างแบบฉบับ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผล เพื่อการได้รับสารสนเทศซึ่งมีคุณลักษณะที่ดี สำหรับผู้จัดการ ลูกค้า และบุคคลอื่น

3. ในด้านการสนับสนุนการได้เปรียบเชิงการแข่งขัน เนื่องด้วยองค์การมีการนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ร่วมกับการทำงานของระบบสารสนเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อร้านค้า นอกจากนี้ระบบสารสนเทศยังมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาสินค้า และการบริการที่เหนือกว่าคู่แข่ง

ไซมอน (Simon, 1997, p.7) กล่าวว่า การบริหารองค์การโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นองค์การทางธุรกิจหรือองค์การรัฐบาล ก็ยังรักษารมณียะเดิมอยู่ นั่นคือการแบ่งการบริหารออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับยุทธวิธี ระดับกลยุทธ์ และระดับปฏิบัติการ ซึ่งผู้บริหารในทั้ง 3 ระดับ จะใช้สารสนเทศจากระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อองค์การมากที่สุด การบริหารงานของผู้บริหารระดับปฏิบัติการ (operation management) ทำหน้าที่หลักในการควบคุมการดำเนินงานขององค์การให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบ การจัดส่งสินค้าการควบคุมการผลิต เป็นต้น ผู้บริหารในระดับนี้ได้แก่ หัวหน้าแผนก หัวหน้าโครงการ หัวหน้าคนงาน เวลาส่วนมากของผู้บริหารระดับนี้จะใช้ในการควบคุมการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการวางแผนงาน ด้วยเหตุนี้ระบบสารสนเทศจึงต้องเตรียมสารสนเทศที่จะช่วยเขาในการควบคุมการปฏิบัติงานรายวัน การบริหารงานของผู้บริหารระดับยุทธวิธี (tactic management) จะเกี่ยวข้องกับการวางแผน และควบคุมการดำเนินงานของ

องค์การให้เป็นไปตามกลยุทธ์ที่ผู้บริหารระดับสูงกำหนดไว้แล้ว ในองค์กรทั่วไปผู้บริหารระดับยุทธวิธีได้แก่ ผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย และผู้อำนวยการเขาจะเป็นผู้วางกรอบในการปฏิบัติงานเพื่อทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของผู้บริหารระดับยุทธวิธี ระบบสารสนเทศจะต้องเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร ทรัพยากรขององค์กร และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะให้เขาทำงานสำเร็จ การบริหารระดับยุทธวิธีจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ผู้บริหารระดับสูงกำหนดไว้ ตัวอย่างของผู้บริหารระดับนี้ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ หน้าที่หลักที่คนเหล่านี้จะทำคือ การวางแผนและควบคุม เช่น การวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนด้านการผลิต การวางแผนด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ดังนั้นระบบสารสนเทศจะต้องเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร ทรัพยากรขององค์กร และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะทำงานให้สำเร็จ ผู้บริหารระดับยุทธวิธีโดยทั่วไปแล้วเวลาส่วนมากจะใช้เวลาในการวางแผนและควบคุม เพราะฉะนั้นระบบสารสนเทศจะต้องมีสารสนเทศเพื่อจะสนับสนุนการทำงานของเขาสองหน้าที่นี้

จากความสำเร็จของการจัดระบบสารสนเทศที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ระบบสารสนเทศช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีความสะดวกและรวดเร็ว ทำให้ลูกค้าใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ตัวอย่างเช่น การจองตั๋วชมภาพยนตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต ช่วยประหยัดเวลาของผู้ชมภาพยนตร์ในการเดินทางไปจองตั๋วที่โรงภาพยนตร์ นอกจากนี้ระบบสารสนเทศยังช่วยลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานของบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ต้องเดินทางไปส่งเอกสารตามหน่วยงานต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถือว่าระบบสารสนเทศได้ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับมนุษย์

3.3 องค์ประกอบของการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14 - 15) กล่าวว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศโดยทั่วไปมีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง โดยกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ก่อนการที่จะนำมาผ่านการประมวลผล
3. การจัดกระทำข้อมูล คือ การนำข้อมูลมาประมวลผลให้เป็นสารสนเทศที่ดี หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
4. การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผล หรือจัดทำจนเป็นสารสนเทศที่มีความชัดเจน กะทัดรัด และตรงต่อความต้องการ
5. การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ คือ การจัดเก็บทั้งส่วนที่เป็นข้อมูลและส่วนที่เป็นสารสนเทศไว้ในสื่อต่าง อย่างเป็นระบบ และสะดวกต่อการค้นหา อย่างไรก็ดี เมื่อวิเคราะห์ถึง

ภาระงานของสถานศึกษารวมทั้งมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว แนวทางในการจัดระบบสารสนเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถจำแนกได้ดังนี้คือสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา สภาพการบริหารและการจัดการตามโครงสร้างการบริหารและภารกิจ ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการของสถานศึกษา แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น แนวทางการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา / คณะกรรมการนักเรียน สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียนซึ่งได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ หลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน การพัฒนา กิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สารสนเทศเพื่อการดำเนินงานบริหารจัดการ ได้แก่ สภาพและบรรยากาศการเรียน ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน สารสนเทศเพื่อการรายงาน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน ผู้สอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545, หน้า 16-17) กระบวนการการจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่ดีนั้นมี 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล (collection data) เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งซึ่งอยู่ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
2. ขั้นการตรวจสอบข้อมูล (check data) ทุกครั้งที่เก็บข้อมูลจากแหล่งต้องนำมาตรวจสอบทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี
3. ขั้นการประมวลผลข้อมูล (processing data) เป็นขั้นตอนการนำข้อมูล (data) มาประมวลผลเป็นสารสนเทศ (information) ส่วนใดเป็นสารสนเทศนั้น นำมาจัดกลุ่มแยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ ซึ่งการประมวลผลนั้นใช้ตั้งแต่วิธีการง่าย ๆ ที่เรียกว่าทำด้วยมือ ใช้เครื่องคิดเลข จนกระทั่งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์
4. ขั้นการจัดหน่วยหรือคลังข้อมูลไว้ในหน่วยงาน (organizing or storage) ขั้นนี้เป็นขั้นตอนการจัดให้มีแหล่งข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงาน ซึ่งอาจเรียกว่าศูนย์สารสนเทศระดับโรงเรียน (information center)
5. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล (analysis data) เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์
6. ขั้นการนำข้อมูลไปใช้ (using data) ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้แล้วไปใช้ประกอบการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อการวางแผนกักนำข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการใช้ เพื่อการวางแผนมาวิเคราะห์ตามกระบวนการแล้วนำไปใช้

พชรพร ผู้ก้ำจัด (2549, หน้า 48) กล่าวว่า กระบวนการการจัดระบบบริหารและสารสนเทศทางด้านการศึกษามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง มีทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

2. การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีและมีคุณสมบัติที่ดี ควรมีการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้ง โดยข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน มีความตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ สื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์ ต้องผ่านกระบวนการจัดเก็บด้วยเครื่องที่ได้มาตรฐาน

3. การจัดกระทำข้อมูล เป็นการนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศ ส่วนตัวใดเป็นสารสนเทศอยู่แล้ว ก็นำมาแยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ

4. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรจะจัดให้มีสถานที่ที่เป็นแหล่งศูนย์สารสนเทศโดยตรง

5. การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ คือ การนำสารสนเทศที่ได้ผ่านการประมวลผลแล้วไปเสนอตามความต้องการของผู้ใช้

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 15) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ได้เน้นเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

1. เรื่องคุณภาพการศึกษา

2. โอกาสทางการศึกษา

3. การมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพครู เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพของครูจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ เก่ง มีคุณธรรม มีรากเหง้าของความเป็นไทย ขณะเดียวกันจะให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผลักดันการศึกษา การเรียนรู้ไปจนตลอดชีวิต ซึ่งจะส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของประชาชนในประเทศให้เพิ่มขึ้นด้วย โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ

1. การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่

2. การพัฒนาครูยุคใหม่

3. การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่

4. การพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ จากเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ต้องตระหนักถึงการจัดระบบบริหารที่เป็นเชิงระบบ สอดรับการจัดการศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด นอกจากนี้การจัดเตรียมความพร้อมในระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษา และการนำข้อมูลไปใช้ต้องเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการวางระบบบริหารจัดการ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพ เป็นไปตามที่กฎหมาย กฎกระทรวงต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

แอนดรู, และมอร์ (Andrew, & Moir, 1970, p.10) กล่าวว่า แนวปฏิบัติในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศในลักษณะการถามนำมี 5 คำถาม ดังนี้

1. ทำไมจึงต้องการระบบสารสนเทศ
2. สารสนเทศอะไรที่ต้องการ
3. ใช้สารสนเทศอย่างไร
4. ใครเป็นผู้ใช้สารสนเทศ
5. จะรวบรวมสารสนเทศเมื่อไร

อีเมอร์รี่ (Emery, 1971, pp.36-62) ได้กำหนดกระบวนการจัดระบบสารสนเทศไว้ 8 ขั้นตอน คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection)
2. การจำแนกข้อมูลและกำหนดดัชนีข้อมูล (data classification and indexing)
3. การย่อข้อมูล (data compression)
4. การเก็บรักษาข้อมูล (data storage)
5. การบริหารข้อมูล (data management)
6. การวิเคราะห์ประมวลผล (computation)
7. การส่งผ่านข้อมูล (data transmission)
8. การแสดงผลข้อมูล (data display)

เมอดิค, และรอส (Murdick, & Ross, 1982, p.70) กล่าวว่า แนวปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศมี 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ค้นหาว่าผู้บริหารทุกระดับต้องการสารสนเทศอะไร
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบสารสนเทศ และประโยชน์ของระบบสารสนเทศ
3. เตรียมวางแผนออกแบบระบบสารสนเทศ รวมทั้งการประมาณค่าใช้จ่าย ตาราง

ปฏิบัติงาน

4. เตรียมออกแบบระบบสารสนเทศคร่าว ๆ ที่ปรากฏว่านำมาปฏิบัติได้ รวมทั้งจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

5. เตรียมออกแบบอย่างละเอียด

สรุปได้ว่า สรุปได้ว่า จัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนา การจัดการและการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับองค์การทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะเป็นในอนาคต สามารถวัดได้จาก 1) การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการดำเนินงาน 2) ผู้ดูแลรับผิดชอบควรดำเนินงานอย่างมีระบบ 3) มีการกำหนดกรอบข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผน 4) ตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ

และให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และ 5) มีความสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลเมื่อต้องการนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินงาน

4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

4.1 ความหมายของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ประยูร ศรีประสาร์น (2540, หน้า 208) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การตัดสินใจเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สูงภายใต้ขอบเขตและเป้าหมายที่วางไว้

สนั่น มีสัจธรรม (2542, หน้า 64) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การนำแผนที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจไปปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการต่าง ๆ ของแต่ละงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 13) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร มีการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ ประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (2547, หน้า 49-57) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การค้นหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ มุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน มีการบริหารงานที่คล่องตัว มีอิสระ จัดวางระบบข้อมูลได้ดี

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 49-57) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดตั้งอำนวยการความสะดวก ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

โทซาวะ (Tozawa, 1986, p.117) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง ก่อนจะลงมือทำได้นั้น แท้จริงแล้วต้องเตรียมวัตถุดิบ เตรียมขั้นตอนต่าง ๆ เสียก่อน หากจะลงมือทำเรื่องใหม่ ๆ ก็ต้องเตรียมไปรับการฝึกหรืออบรมเสียก่อน ขั้นตอนการเตรียมเหล่านี้รวมอยู่ในการลงทำนี้ด้วย ซึ่งต้องมีการเตรียมเสียก่อนให้พร้อมจึงจะสามารถลงทำตามแผนได้

เดมมิ่ง (Deming, 2004, p.78) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานตามที่ได้ร่วมกันวางแผน เพื่อการตัดสินใจโดยให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

4.2 ความสำคัญของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2543, หน้า 1) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบจุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงการจัดการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้
2. ทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริม ปรับปรุงและแก้ไขการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด
3. ทำให้ทราบความก้าวหน้าและสภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา
4. ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบผลการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
5. ทำให้ได้รับข้อมูลที่จะช่วยในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 8 – 9) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือทำตามแผนที่กำหนดไว้ในทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ณรงค์ อินทร์สุข (2545, หน้า 19) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญ เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพ สนองความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่สังคมต้องการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 49-57) กล่าวว่า ความสำคัญของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา คือ สามารถทำให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกัน เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นกระบวนการ

ที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือปฏิบัติ มีการตรวจสอบติดตามประเมินผลและนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพ สนองความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่สังคมต้องการ

4.3 องค์ประกอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

กรมวิชาการ (2543, หน้า 11) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบดังนี้

1. ทบทวนแผน
2. พัฒนาบุคลากร
3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก
4. ดำเนินงาน
5. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
6. การตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นการประเมิน

ภายใน

7. การพัฒนาและปรับปรุง
8. เตรียมการรับประเมินภายนอกจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2543, หน้า 9 – 12) กล่าวว่า องค์ประกอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. การจัดระบบบริหารสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 , หน้า 14 – 30) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบดังนี้

1. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามระบบคุณภาพได้ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนสร้างจิตสำนึก และสร้างวัฒนธรรมการทำงาน

2. ปรับปรุงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาหรือกำหนดใหม่ให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและให้ทันสมัยเสมอ
3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศคุณภาพการศึกษาด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ผู้เรียนและบุคลากรมาวิเคราะห์และแปลผลให้มีความหมายเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เช่น นำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย เป็นต้น
4. พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระยะกลาง (3 – 5 ปี) และแผนพัฒนาประจำปีสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ปัจจุบันมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยที่ต้องปรับปรุง รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในแต่ละปี รวมทั้งระบุวิธีการดำเนินงานพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่มั่นใจว่าจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
6. การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา เป็นการจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร และการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการร่วมตัดสินใจของทุกฝ่าย แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งแต่งตั้งบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
7. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมให้การจัดการศึกษาให้พัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาและให้ความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
8. การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับชั้นที่เป็นตัวประโยคได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในวิชาแกนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน
9. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นการแสดงภาระความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบผลการปฏิบัติงานทุกสิ้นปีการศึกษา
10. การกำกับประเมิน และผดุงระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 14 - 15) ได้กำหนดองค์ประกอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การวางแผน (plan - p) เป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งขั้นตอนการวางแผนมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญคือ กำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายเพื่อดูว่าเป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากันเพื่อกำหนดกิจกรรมบุคลากร ทรัพยากร และระยะเวลาที่ดำเนินงาน การกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน เป็นการนำเป้าหมายมาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ ในการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การกำหนดงบประมาณโดยคำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ - รายจ่ายอย่างรอบคอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ

2. การปฏิบัติตามแผน (do - d) เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการทำงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติ ดังนี้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับติดตาม (monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรมีการดำเนินงานตามแผน

3. การตรวจสอบประเมินผล (check- c) การตรวจสอบประเมินผลเป็นกลไกที่สำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อนจุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุดและเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาจะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (action - a) เมื่อบุคลากรแต่ละคนแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบซึ่งจะต้องรวบรวม

ผลการประเมินภาวะวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมดแล้ว นำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป ซึ่งผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริการและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 14 - 15) ได้กำหนดองค์ประกอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนี้ การดูแล กำกับ ติดตาม และนิเทศการดำเนินงานของบุคลากร ทุกคน ทุกฝ่าย การดำเนินงานและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติ แบ่งเวลาหรือบริหารเวลาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษากับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานตามที่ได้ร่วมกันวางแผน เพื่อการตัดสินใจโดยให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด สามารถวัดได้จาก 1) มีการแบ่งเวลาหรือบริหารเวลาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ อย่างเหมาะสมและชัดเจน 2) ผู้บริหารควรให้คำปรึกษากับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการที่ได้กำหนดไว้ 4) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ และ 5) ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับความสามารถในการบริหารและการดำเนินงาน

5. ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

5.1 ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนา หรือแนวดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 4-13) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาวิธีหนึ่ง ซึ่งต้องเริ่มดำเนินการด้วยตนเอง ถือเป็นการประเมินภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

อรุณ จันทวานิช, และไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2552, หน้า 79-80) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 3) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาหมายถึง การวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย

สุนน อมรวิวัฒน์,และคนอื่นๆ (2547,หน้า 12) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ทราบสภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้

ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์ (2547, หน้า 53-54) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาหมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายเสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 17) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดทำรายงานการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอมาตรการการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เดชา ศิริสุทธิเดชา (2550, หน้า 1) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การวัดผลผลิตจากกระบวนการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้กำหนดไว้

บัฟฟา (Buffa, 1975, p.70) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การตรวจสอบที่เน้นผลของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างดำเนินการและหรือที่แล้วเสร็จ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการหรือไม่ มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเพียงใด โดยให้ ความสำคัญกับผลงานที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการใช้ทรัพยากร ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด

ฮาร์แมน (Harman, 1996, p.8) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการพิจารณาโดยบุคคลภายนอก เพื่อเป็นเครื่องประกันว่ากระบวนการควบคุมมีคุณภาพและสามารถควบคุมการปฏิบัติงานได้ดี

เดมมิ่ง (Deming, 2004, p.78) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

สรุปได้ว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบที่เน้นผลของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง การควบคุมการดำเนินงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

5.2 ความสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 187-189) กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาว่าทำให้รับรู้สถานการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2544, หน้า 7) กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาว่าเป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่ มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ มักเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตามตรวจสอบและการประเมินปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงานเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545, หน้า 12-49) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาและทบทวนคุณภาพการศึกษา เป็นระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาวิธีหนึ่ง ซึ่งต้องดำเนินงานด้วยตนเอง ถือเป็นการประเมินภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้องและเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษาในรอบปีถัดไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 22) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 17) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษามีความสำคัญเพราะทำให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินงานว่าดีขึ้นหรือกำลังถอยลง และควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง

บัฟฟา (Buffa, 1975, p.70) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาจะทำให้หัวหน้าส่วนราชการทราบถึงผลการดำเนินงานตาม แผนงาน งาน/โครงการที่อาจมีความเสี่ยงเป็นผลให้การดำเนินงานเบี่ยงเบนไปจากที่กำหนด รวมทั้งปัญหาอุปสรรคหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน ตลอดจน แนวทางหรือมาตรการในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นข้อมูลที่สำคัญ ต่อการตัดสินใจของหัวหน้าส่วนราชการในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้ทันกาลอันจะช่วยให้การดำเนินงานของส่วนราชการนั้นๆ ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมีความสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้การบริหารแผนงาน งาน/โครงการ และการดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการของส่วนราชการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และหรือ ลดความเสี่ยงต่อการไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ของงาน

2. ช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงความก้าวหน้า ผลสำเร็จของงาน ผลกระทบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามแผนงาน งาน/โครงการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และบรรลุผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าหมายที่กำหนด

3. ช่วยทำให้การใช้ทรัพยากรของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

4. ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี

5. เป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าให้กับผู้บริหารและลดความเสี่ยงที่จะทำให้งานไม่สำเร็จตามแผนงาน งาน/โครงการ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาทำให้ทราบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน หรือขั้นตอนการวางแผน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษามากที่สุด

5.3 องค์ประกอบของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน เป็นการดำเนินงาน เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียนประเมินตนเอง เพื่อการปรับปรุง และพัฒนา แล้วจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

2. การติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานภายนอก เป็นการดำเนินงานขององค์กร หรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียนในระดับจังหวัดร่วมกับเขตการศึกษา เพื่อติดตาม และตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด แล้วจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

3. การกำหนดมาตรการปรับปรุง และแทรกแซงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานระดับกรม เขตการศึกษา และจังหวัด เพื่อใช้มาตรการต่าง ๆ ในการปรับปรุงและแทรกแซงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545, หน้า 43-47) กล่าวถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาลักษณะของการปฏิบัติตามแผน ควรจะต้องมีการประเมินใน 2 ประการคือ มีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ หรือตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่ การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ หรือความไม่เหมาะสมของ

แผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เราจำเป็นต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน ทั้งนี้ เนื่องจากการนำไปปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ถ้าความล้มเหลวมาจาก แผนการที่จัดทำขึ้นไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่
 2. เลือกเทคนิคที่ใช้ผิดเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้
- ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ

3. ประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด
 4. ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด
- ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุ
- ต่อไปนี้

1. ขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง
2. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ
3. การให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ
4. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ
5. ประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545, หน้า 188-190) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบ คุณภาพการจัดการศึกษามีกระบวนการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
2. รวบรวมข้อมูล
3. การทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
4. การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบอย่างไม่เป็นทางการ

อรุณ จันทวานิช, และไพฑูริย์ แจ่มพงษ์ (2545, หน้า 79-80) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาประกอบด้วย

1. การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาและการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา
2. การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สุมน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2546, หน้า 12) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลพิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนของงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้วางแผนไว้ การรายงานและการประเมินผลรวม

จรัส นองมาก (2547, หน้า 115-127) กล่าวถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา คือ การตรวจสอบและประเมินผล เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการปฏิบัติในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานหรือปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงาน การตรวจสอบและประเมินผล เป็นการหาข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางาน กิจกรรมนี้จึงถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนางาน ถ้าทำงานโดยไม่มุ่งหวังที่จะทำให้ดีขึ้นต่อไปก็คงไม่ต้องตรวจสอบและประเมินผลให้เสียเวลา แต่ในวัฏจักรของการทำงานเราต้องการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้งานดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงต้องใช้ผลจากการตรวจสอบและประเมินเป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานต่อ ๆ ไป ซึ่งในการดำเนินงานในการตรวจสอบและประเมินผลมีกิจกรรมที่ควรปฏิบัติมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การระบุสภาพความสำเร็จของงานในช่วงเวลาที่จะตรวจสอบ โดยปกติแล้วในการปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า จะมีข้อมูลที่บอกให้เราทราบว่างานนั้นมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน ภายในระยะเวลาตามที่วางแผนไว้ ในการระบุความสำเร็จของงานในขั้นตอนนี้ก็ต้องดูช่วงเวลาที่ทำการตรวจสอบ

2. การตรวจสอบวัดผลการดำเนินงาน เป็นการตรวจวัดผลการปฏิบัติงานจริง ๆ ณ วันที่ทำการตรวจสอบว่าสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ในการตรวจวัดก็อาศัยเครื่องมือและวิธีการในการตรวจวัดที่แตกต่างกัน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การทดสอบเป็นลายลักษณ์อักษร การดูผลการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

3. การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการเปรียบเทียบ เพื่อตีค่าการดำเนินงานว่าดี มีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยการเปรียบเทียบผลจากการวัด (measurement) กับเกณฑ์ (criteria) ก็คือหลักของการประเมิน (evaluation) โดยทั่วไป การประเมินกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่าสภาพความสำเร็จของงานถือเป็นเกณฑ์ ผลการดำเนินงานถือเป็นการวัด ดังนั้น เมื่อจะทำการประเมินเรื่องใดก็ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสองอย่างของการประเมินคือ เกณฑ์ และผลจากการตรวจวัด ถ้าองค์ประกอบทั้งสองอย่างไม่ครบถ้วนก็ไม่สามารถจะประเมินได้

4. การเสนอแนะ เป็นการเสนอข้อคิดเห็นของผู้ตรวจสอบและประเมินจากผลการประเมินในข้อ 3 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไข ทำให้การดำเนินงานในเรื่องนั้นเป็นผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวคือ ถ้าผลการประเมินว่าดี มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ก็อาจจะยก

योगชมเชย หรือให้กำลังใจผู้ปฏิบัติหรือปรับเป้าหมายการดำเนินงานให้สูงขึ้น ให้ยากขึ้น ถ้าผลการประเมินยังไม่ได้ ยังไม่เหมาะสม ก็อาจจะเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพิ่มคน เพิ่มอุปกรณ์ หรือแนะนำวิธีปฏิบัติที่คิดว่าเหมาะสม ซึ่งข้อมูลจากการชี้แนะของผู้ประเมิน จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 13) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเองซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินถูก-ผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมินและไม่ใช้เรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำเครื่องมือที่ใช้อาจเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วโดยไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ และในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป ประกอบด้วย

1.การวางกรอบการประเมิน

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษา ที่ระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมินอะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย ต่อจากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่าตัวบ่งชี้เหล่านั้นต้องใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจดูว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้วก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มีข้อมูลหรือมีแต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัย ก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใด จะเก็บข้อมูลจากใคร จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบในการประเมินเพื่อสะดวกในการทำ ติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

2. การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า จะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จะหา/จัดทำเครื่องมือ การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ต้องให้เหมาะสมกับ

ลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจดูว่ามีเครื่องมือดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ก็สามารถนำไปใช้ได้เลย แต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐานก็ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ โดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ในกรณีที่สถานศึกษาสำรวจแล้วพบว่ายังไม่มีเครื่องมือ จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ แล้วนำผลมาปรับปรุงก่อนใช้จริง การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยอาจนำเครื่องมือไปทดลองใช้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย หรือจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมมือกันพิจารณากรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใดเพื่อจะได้นำผลมาใช้

5. การแปลความหมาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด และก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายผลการประเมิน จะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษา ประกอบกับเกณฑ์ของผู้อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน และเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้นเกณฑ์การประเมินควรจะดูพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาทำได้ไปก่อนเพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานแล้วค่อย ๆ ปรับให้สูงขึ้น เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินแล้ว สถานศึกษาก็สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้ว่าเรื่องใดมีผลการประเมินเป็นอย่างไร

6. การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศ และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษา

แนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง และเชื่อถือได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 7) กล่าวว่า การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงาน/โครงการ ตลอดปีการศึกษาทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดทำเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาได้ทันทั่วทั้งที่ และเป็นข้อมูลสำหรับประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545, หน้า 12-49) กล่าวว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศ และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้ก้าวทันสภาวะการณ์ปัจจุบันด้วย คือ

1. วิสัยทัศน์ และภารกิจ ของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่าวิสัยทัศน์และภารกิจสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม
2. แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำมาใช้ในการวางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่
3. การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศและสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้มากนักน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา ฝึกการคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ตลอดจนพัฒนานิสัยรักการเรียนรู้หรือไม่ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัยหรือไม่
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียน

ได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากนักน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5. การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้นนอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน จึงควรวิเคราะห์ดูว่า ผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้ดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน/คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเชิงบริหารหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่มีการพบปะและเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่อย่างไร

6. การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอกสถาบันอุดมศึกษา องค์กรธุรกิจภาครัฐและเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใดจัดทำงบประมาณและสิ่งสนับสนุนมากนักน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นใดหรือไม่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 14 – 15) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาการตรวจสอบประเมินผลเป็นกลไกที่สำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อนจุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่

กำหนดมากที่สุดและเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาจะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554, หน้า 4) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา มีหลักการดำเนินงาน 4 ประการ ดังนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา
2. ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
3. รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา
4. เตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการประเมิน คณะกรรมการควรร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร การประเมินจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่ระบุไว้ในแผนการพัฒนาและแผนปฏิบัติการด้วย
2. การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะใช้เครื่องมือชนิดใดหลังจากนั้นก็จัดหา/จัดทำเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานตามปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด สิ่งที่ไม่ควรทำคือ ระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในระยะเวลาเดียวกันจำนวนมาก จนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล และสถานศึกษาควรวางแผนการเก็บข้อมูลให้ดี ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่เก็บใหม่ เพื่อง่ายต่อการนำมาใช้ การเก็บข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรกๆ แต่ปีต่อไปจะสะดวกขึ้น
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณากรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใดเพื่อจะได้นำผลมาใช้

5. การแปลความหมาย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

6. การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างกรณี และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

บัฟฟา (Buffa, 1975, p.70) กล่าวว่า ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติตามกระบวนการตรวจสอบ ภายใน โดยจะเริ่มจากการวางแผนการตรวจสอบ (audit plan) ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในควรทำการสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้น ประเมินผลระบบการควบคุมภายในและประเมินความเสี่ยง เพื่อให้ทราบว่าส่วนราชการ มีความเสี่ยงในเรื่องใดบ้าง และระดับสูงหรือต่ำเพียงใด แล้วนำข้อมูลที่ได้ดังกล่าวไปจัดทำแผนการตรวจสอบ ลำดับต่อไป จัดทำแผนการปฏิบัติงาน(engagement plan) ในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ในแผนการตรวจสอบ และปฏิบัติงานตรวจสอบตามแผนการปฏิบัติงานนั้น ตลอดจนรายงานผลการปฏิบัติงานและติดตามผลการตรวจสอบ การตรวจสอบการดำเนินงาน ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1.การวางแผนการปฏิบัติงาน
- 2.การปฏิบัติงานตรวจสอบ
- 3.การรายงานและติดตามผล

ฮิโตชิ (Hitoshi, 1980, p.57) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา คือ เมื่อทำการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ต้องมีการประเมินการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ และตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่ การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ ความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เป็นเรื่องที่จะต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน เนื่องจากการปฏิบัติการแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ถ้าความล้มเหลวมาจากแผนการไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การเลือกเทคนิคที่ใช้ผิด เนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ การประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด หรือประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ การให้การศึกษาและการ

ฝึกอบรมไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ หรือการประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

ชีว์รวัส (Shewhart, 1980, p.14) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับ การดำเนินงาน การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการอีกชุดมาประเมินแผนหรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมิน ที่ยุ่งยากซับซ้อน

เมอร์เกททรอย, สตีเฟน, มอร์แกนซี (Murgatroyd, Stephen, & Morgan, C, 1994, p.45) กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดขึ้นมากน้อยเพียงไร และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบที่เน้นผลของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง การควบคุมการดำเนินงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวัดได้จาก 1) มีการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2) มีการเสนอมาตรการเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) มีการแจ้งผลการตรวจสอบให้สถานศึกษาทราบ 4) มีการเปิดเผยการตรวจสอบต่อสาธารณชนเพื่อทำให้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และ 5) มีการนำผลการตรวจสอบไปปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

6.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การประเมินผล และการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้การประเมินผลภายใน (internal evaluation) เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคคลภายในสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง

กาญจนา วัฒายุ (2545, หน้า 75) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การประเมินผลและการติดตามผล ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สถาพร ศรีม่วง (2545, หน้า 8) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อที่จะดำเนินงานเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่านักเรียนจะมีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 1 - 2) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ระบบการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

ยินดี ทองคำ (2547, หน้า 17) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลวางแผนเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงานหาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และร่วมกันปรับปรุงตามแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ

เรืองศักดิ์ แสงเจริญ (2547, หน้า 13) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และลงมือปฏิบัติตามแผนทุกขั้นตอนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ไครเยอร์ (Cryer, 1993, p.78) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง แผนงานหรือปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาสอดคล้องต่อคุณภาพที่กำหนดเมื่อประมวลมุมมองทั้งหลายจาก

ต่างสถานการณ์ โดยกำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นไปเพื่อบรรลุการสร้างปัญญา ความเชี่ยวชาญ และการมีจรรยาบรรณ

ริชาร์ด (Richard, 1993, p.14) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ระบบการจัดการที่ดำเนินงานได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งความหมายนี้ไม่ได้ลึกลับซับซ้อนตลอดจนไม่ได้มีลักษณะเฉพาะอะไร เพราะการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่ดำเนินงานตามธรรมชาติควบคู่ไปกับการทำงานในแต่ละวัน

โอคแลนด์ (Oakland, 1993, pp.15 – 17) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่มีระบบ มีการวางแผน การจัดการพัฒนาระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การปรับปรุงคุณภาพงานทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทุกขั้นตอน

สตีเฟน, และมอร์แกน (Stephen, & Morgan, 1994, pp.45 - 46) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงาน และวิธีปฏิบัติให้เกิดคุณภาพที่เหมาะสมโดยมีการตรวจสอบจากหน่วยงานหรือสถาบันรับรองคุณภาพที่ตรวจสอบ ประเมินผล

แอนเน, และเจนิเฟอร์ (Anne, & Jennifer, 1998, p. 30) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการควบคุมทางสถิติที่เน้นถึงการป้องกันความผิดพลาดการรับรองจากภายนอกรวมทั้งการตรวจสอบระบบคุณภาพและการวิเคราะห์เหตุและผล

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด โดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6.2 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 11) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาว่าเป็นความต้องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกระแสเรียกร้องจากผู้รับผลการจัดการศึกษา จำเป็นที่บุคคลในวงการศึกษาจะต้องแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยที่หน่วยงานที่มีภาระรับผิดชอบต่อผู้รับบริการการศึกษาโดยตรง ให้มีการดำเนินการทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตตามมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนด นับว่าจุดเริ่มต้นของการประกันคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยตรง คือ โรงเรียนซึ่งคุณภาพของผลผลิตเน้นการกำกับควบคุมการดำเนินงานทุกขั้นตอน มีการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง (continuous process improvement) เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้การศึกษาเป็นเลิศอย่างแท้จริง จึงเป็นความ

จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและนำระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา มาปฏิบัติอย่างจริงจัง

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 2) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาว่าเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชน ซึ่งสถาบันการศึกษา ได้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ข้อมูลที่ให้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของทุกคนที่รับเงินเดือน ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในในสถานศึกษา นอกจากจะทำให้แต่ละคนตื่นตัวทำงานให้ดี แล้ว ยังจะทำให้คุณภาพการศึกษาของไทยส่วนรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเกิดผลดีต่อประเทศชาติที่จะได้ทั้งบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ จะได้งานวิจัยที่มีคุณภาพ จะได้งานวิชาการสู่สังคมและงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ดีขึ้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาที่สำคัญของประเทศไทย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547, หน้า 7) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาว่าเป็นการทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการวางแผน การทำตามแผน การประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีความสำคัญแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
2. ครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ ได้ทำงานที่เป็นระบบที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเน้นวัฒนธรรมคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
3. ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถในการบริหารอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. หน่วยงานที่กำกับดูแลให้สถานศึกษามีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเองซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษาและก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษา
5. ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้เยาวชนและคนที่ดีมีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยทำงานพัฒนาองค์กรชุมชนและสังคมประเทศชาติต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 18) กล่าวว่า แนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามีความสำคัญคือทำให้ทราบขีดความสามารถของการ

จัดการศึกษาในสถานศึกษา ว่าบรรลุตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาหรือไม่พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาเป็นความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และพัฒนาการศึกษา ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและนำระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษามาปฏิบัติอย่างจริงจัง

6.3 องค์ประกอบของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 30) ได้กล่าวถึงบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ให้มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศในสถานศึกษา
2. ให้มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนด
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
7. รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ
8. การรักษาคุณภาพการประเมินให้ได้มาตรฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 40) ได้กล่าวถึงบทบาทในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ร่วมกับครูและบุคลากรจัดทำโครงสร้างการบริหารโรงเรียน เพื่อรองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ร่วมกับครูและบุคลากรกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง
3. ร่วมกับครูและบุคลากรในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
4. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
5. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

6. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นงานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภารดี อนันต์นาวิ (2551, หน้า 285) กล่าวถึงแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา 7 ประการ ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างในองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

3. การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

4. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นการรองรับในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 18) กล่าวถึงแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามือถือประกอบ 2 ประการ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้ประสบความสำเร็จหรือไม่

2. คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้แล้ว โดยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ได้ประเมิน

ฮาแมน (Hatman, 1996, p.9) ได้กล่าวถึงบทบาทในการส่งเสริมการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ร่วมกับบุคลากรกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ร่วมกับบุคลากรจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3. ร่วมกับบุคลากรจัดทำระบบบริหารสารสนเทศ

4. กำกับ ติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
5. กำกับ ติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา
6. จัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด โดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สามารถวัดได้จาก 1) มีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) มีการประเมินโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) มีการนำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องในทันที 4) มีการประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และ 5) มีการประเมินด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา

7. การจัดทำรายงานประจำปี

7.1 ความหมายของการจัดทำรายงานประจำปี

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542, หน้า 953) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง การนำเสนอผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด รวมทั้งความสำเร็จของนักเรียน

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2548, หน้า 28) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง การรวบรวมและการนำข้อมูลพื้นฐานรวมทั้งการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผ่านมาแล้ว มาแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อพิจารณาตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการประเมินและพัฒนาการศึกษาของตนเอง ซึ่งเป็นการจัดทำรายงานสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

รวีวรรณ โพธิ์วัง,และคนอื่น ๆ (2548, หน้า 36) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง การนำเสนอผลการประเมินตนเองแก่ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบผลการปฏิบัติทุกสิ้นปีการศึกษา โดยรายงานให้ทราบผลของการปฏิบัติงานในรอบปี ซึ่งสาธารณชนจะเป็นผู้ตรวจสอบประสิทธิภาพและประเมินความคุ้มค่า แสดงความชื่นชมหรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินงานต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554, หน้า 9) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง การนำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามธรรมเนียมของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสิ้นปีการศึกษาเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องทราบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 28) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง บทสรุปผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในลักษณะรูปเล่ม

สรุปได้ว่า การจัดทำรายงานประจำปี หมายถึง ขั้นตอนการรวบรวมและการนำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำเอกสารที่ระบุเกี่ยวกับรูปแบบ เป้าหมายในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

7.2 ความสำคัญของจัดทำรายงานประจำปี

วารินทร์ สินสูงสุด (2542, หน้า 253 - 254) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปีเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานศึกษาแก่ผู้ปกครอง ชุมชนว่าสถานศึกษาทำดีอะไรบ้าง และต้องปรับปรุงอะไรอีก ซึ่งสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้ปกครองสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้กับบุตรหลาน นอกจากนี้สถานศึกษายังใช้เป็นข้อมูลข่าวสารในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบได้อีกด้วย

สุวิมล ว่องวาณิช (2543, หน้า 43) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปีมีความสำคัญเพราะ การจัดทำผลรายงานประเมินตนเองเป็นการนำเสนอผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่บอกถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาต่อไปอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2544, หน้า 26) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปีมีความสำคัญเพราะ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เพื่อรายงานงานพัฒนาคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้คุณภาพการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกอีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 28) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปี มีความสำคัญคือ เพื่อให้สถานศึกษาต้องมีการะในการจัดทำรายงานหลายเล่มเพื่อใช้เก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

สรุปได้ว่า การจัดทำรายงานประจำปีมีความสำคัญเพราะ จะทำให้ทราบข้อมูล สารสนเทศ ที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนาและจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้ผลการรายงานเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.3 องค์ประกอบของการจัดทำรายงานประจำปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 26) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปีต้องดำเนินงาน ดังนี้

1. การเขียนรายงาน การเผยแพร่ ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายการรายงาน เช่น ผู้เรียนและผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชน ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบของการรายงาน โดยให้ข้อมูลสารสนเทศด้านแผนงาน/โครงการที่สรุปถึงภูมิหลังของโครงการ ลักษณะการประเมิน ผลการประเมิน การสรุปและข้อเสนอแนะ

กำหนดเค้าโครงการรายงาน เช่น ข้อมูลทั่วไป สภาพและผลการดำเนินงานตามพันธกิจที่กำหนดในธรรมนูญโรงเรียน นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ การรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพและผลการดำเนินงาน วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลในการนำเสนอเป็นสารสนเทศ นำเสนอข้อมูล โดยจัดทำรายงานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เสนอคณะผู้บริหารพิจารณาก่อนเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย

2. การนำผลการประเมินไปใช้ในโรงเรียนจำเป็นต้องนำผลการประเมินตนเองไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขระบบการประเมินตนเองให้มีความถูกต้องชัดเจน เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 16 – 17) ได้กำหนด ขอบข่ายการจัดทำรายงานประจำปีการประเมินตนเองและรายงานประจำปี โดยสถานศึกษาจะดำเนินการเมื่อได้ดำเนินงานตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองหรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอก โดยดำเนินการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงานการรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนเน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนโดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มากนัก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรมีข้อมูล สภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูล สภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานและแผนงานของสถานศึกษา ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูลหลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางแก้ไขด้วย สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่นเงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางแก้ไขด้วย ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ใน

การประเมินผลหากเป็นสิ่งที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง ควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งทำให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินงานในส่วนที่สามารถทำได้เรื่อย ๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 28) กล่าวว่า การจัดทำรายงานประจำปีมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน
2. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. ผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
4. สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้

สรุปได้ว่า จัดทำรายงานประจำปี หมายถึง ขั้นตอนการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดทำเอกสารที่ระบุเกี่ยวกับรูปแบบ เป้าหมายในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถวัดได้จาก 1) โรงเรียนกำหนดกรอบการจัดทำรายงานการประเมินตนเองไว้อย่างชัดเจนและถูกต้องตามรูปแบบที่รายงานต้นสังกัดกำหนด 2) มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินครอบคลุมทุกโครงการ/กิจกรรมเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน 3) มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด 4) มีการจัดทำรายงานตามกรอบและแนวทางที่กำหนดไว้ และ 5) มีการตรวจสอบและปรับปรุงรายงานการประเมินตนเอง

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.1 ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินงาน เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียนประเมินตนเอง เพื่อการปรับปรุง และพัฒนา แล้วจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 27) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2543, หน้า 3) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยวางแผนในระยะต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 25) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง กระบวนการพัฒนาหรือแนวปฏิบัติ เพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

สุมน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2547, หน้า 12) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การหาปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องที่ไม่เป็นไปตามการวางแผน และวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อวางแผน ปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น

ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์ (2549, หน้า 53-54) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปฏิบัติหลังการตรวจสอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ กิจกรรม ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

บัฟฟา (Buffa, 1975, p.70) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ข้อเสนอแนะควรสอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลสนับสนุนซึ่งกันและกันกับสาเหตุ

เมอร์เกททรอย, สตีเฟน, มอร์แกนซี (Murgatroyd, Stephen, & Morgan, C, 1994, p.45) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดขึ้นมากน้อยเพียงไร และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

เดมมิง (Deming, 2004, p.78) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่จะทำให้เชื่อถือได้

8.2 ความสำคัญการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 187-189) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องว่า เป็นการทำให้ดีขึ้นหลังจากพบปัญหาหรืออุปสรรคจากผลของการตรวจสอบตามขั้นตอนที่ผ่านมา

กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 24 – 26) ได้กำหนดกำหนดให้มีระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน และระบบประกัน

คุณภาพการศึกษาภายนอก สำหรับการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาดำเนินงานเอง และให้ถือว่าการประกัน คุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหาร ซึ่งต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มี การทำรายงานประจำปีเสนอ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยต่อสาร ธารณชน เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเตรียมพร้อมสำหรับการประกันคุณภาพ ภายนอกโดยสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2544, หน้า 7) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องว่า เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือการค้นหา สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่ การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิมเมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ใน รอบใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการปรับปรุงจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ เพิ่มขึ้นด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549, หน้า 22) กล่าวถึงความสำคัญของการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องว่า ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่ อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม อยู่ เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ต้องคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่องมีความสำคัญคือ สามารถใช้เป็นผลในการพัฒนาคุณภาพด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมา เป็นฐานวางแผนในการพัฒนาทุกระบบ

ฮ็อพคินส์ (Hopkins, 1994, p.54) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง ต่อเนื่องเพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง คือ ทำ ให้สามารถนำผลของการตรวจสอบเพื่อดำเนินการหาข้อผิดพลาดมาพัฒนา ปรับปรุงให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และส่งผลดีต่อสถานศึกษาที่ทำให้ได้ใช้ข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

8.3 องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาปัจจัยทาง การศึกษาต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ประกอบด้วยการ ดำเนินงานดังนี้

1. การพัฒนาครูเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ
2. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ

3. การพัฒนาศึกษานิเทศก์เข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ
4. การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ
5. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
6. การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 27) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องจะเกิดขึ้นหลังจากสถานศึกษาได้ทำการประเมินภายในหรือทำการ ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแล้ว แล้วนำผลการประเมินมาตรฐาน และตัวชี้วัดใดที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้ มาตรฐาน ถ้าเป็นไปตามมาตรฐานแล้ว โรงเรียนควรยกระดับมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน ให้สูงขึ้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2546, หน้า 188-190) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องผลของการตรวจสอบหากพบว่าการดำเนินงานที่ได้ไม่ตรง ตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐานให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลักษณะปัญหาที่ค้นพบ

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
2. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ในการแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้ มาตรการดังต่อไปนี้

1. การย้ายนโยบาย
2. การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน
3. การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

ปริทรรศน์ พันธุบรรยงก์ (2547, หน้า 53-54) กล่าวว่า การพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ

1. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของ มาตรการแก้ไขแล้วดูว่าสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหายู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันที ให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป
2. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมาย ว่าต่ำเกินไปหรือไม่ ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความ คาดหมายโดยปัจจัยภายนอกอื่น ๆ หรือไม่
3. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนดูว่าได้มีการปฏิบัติ ตามแผนมาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการ ปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษาให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 7) กล่าวว่า ผลการประเมิน สามารถ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างการทำงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดทำแผนในภาคเรียนต่อไปหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุกๆ ด้าน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2543, หน้า 12-49) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจะเกิดขึ้นหลังจากสถานศึกษาได้ทำการประเมินภายในหรือทำการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแล้ว แล้วนำผลการประเมินมาตรวจและตัวชี้วัดใดที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ถ้าเป็นไปตามมาตรฐานแล้ว โรงเรียนควรยกระดับมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น

สุนน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2549, หน้า 12) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการทบทวนนโยบาย ปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน การประชุมแก้ไขกระบวนการทำงาน หรือหากประสบความสำเร็จก็ดำเนินการวางแผน ปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไป

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2552, หน้า 43-47) กล่าวว่า ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผนและทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุ และขั้นตอนที่สำคัญ ก็คือ การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้แจงถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้อง และมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปีเพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความเชื่อถือได้และเหมาะสม การนำวงจรคุณภาพไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับขององค์กร จะทำให้เราสามารถปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ

เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เมื่อปัญหาเดิมหมดไปเราก็สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ด้วยวงจรคุณภาพต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 12-49) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างการทำงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดทำแผนในภาคเรียนต่อไปหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุกๆ ด้าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 30) กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคน โดยถือว่าการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นการทำงานปกติของสถานศึกษา

2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งจัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการ (2557, หน้า 2) กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างการทำงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดทำแผนในภาคเรียนต่อไปหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุกๆ ด้าน

บุญยาพร จิมพลอย, และ ธิดาพร โตสติ (2547, หน้า 57) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป สำหรับการเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ด หรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร และผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้

1. การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร

ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การวางแผนในระยะต่อไป

การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป และวิธีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงสามารถทำได้ง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้ว จะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุเพื่อป้องกันและปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหา และ ผลการประเมินอาจชี้จุดที่สถานศึกษาต้องทำการ

ปรับปรุงหลายประการ ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้พร้อมกัน ต้องกำหนดลำดับความสำคัญว่าปัญหาอะไรจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน เพื่อนำมาวางแผนปรับปรุงแก้ไข แผนปฏิบัติงาน และจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ถ้าสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน และการดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลย แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึง สภาพการดำเนินงานในขณะนั้นซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุง ตนเองจึงต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554, หน้า 5) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีหลักการดำเนินการ 3 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมแนวความคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานปกติของสถานศึกษา

2. นำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จากการประเมินตนเองหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

3. เผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนา

ฮิโตชิ (Hitoshi, 1980, p.57) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ขณะเมื่อทำการปฏิบัติการแก้ไขมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง แยกแยะให้ชัดเจนระหว่างการจัดปรากฏการณ์หรืออาการของปัญหาและการกำจัดสาเหตุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มีงานจำนวนมากมายที่ทำเป็นประจำในงานชนิดนี้ การกำจัดแต่อาการ ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาที่มีอยู่ เป็นเพียงแค่การเลื่อนการแก้ปัญหาออกไปเท่านั้น ดังนั้น ถ้าความ ล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการ แก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของ กระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้ โดยการกำจัดสาเหตุมิใช่กำจัดอาการ และเมื่อไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายไว้ ควรมีการวิเคราะห์

หาเหตุและมีการทบทวนแผนการ ดังเช่นที่กล่าวมาในหัวข้อการตรวจสอบ สาเหตุอาจมาจากตัวแผนการที่ไม่เหมาะสมหรือมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อทำการปรับปรุง ต้องมีการชี้แจงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปีและมีการทบทวนทุกปี เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความไว้วางใจและเหมาะสม

ชีวร์วาส (Shewhart, 1980, p.14) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควร ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการ ในปีต่อไป

เดมมิง (Deming, 1989, p.64) องค์กรที่จะทำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร จะต้องกล้าตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการ 3 ประการ ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์และทบทวนข้อมูลการดำเนินงานและสภาพแวดล้อม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพของระบบและผลลัพธ์อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง

2. หาวิธีในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานที่เรียบง่าย แต่ให้ผลลัพธ์สูง

3. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ

เมอร์เกททรอย, สตีเฟน, มอร์แกนซี (Murgatroyd, Stephen, & Morgan, C, 1994, p.45) กล่าวว่า กล่าวถึงแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาจากการประกันคุณภาพภายในว่า เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

สรุปได้ว่า พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้ สามารถวัดได้จาก 1) มีการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) มีการนำผลการประเมินมาตรฐานและตัวชี้วัดใดที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดมาพัฒนา และปรับปรุง 3) มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างการทำงาน 4) มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดทำแผนในภาคเรียนต่อไปหรือปีการศึกษาต่อไป และ 5) มีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมชาติ แก้วขาว (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยเป็นดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ทั้ง 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และขั้นตอนการประเมินและรับรองคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้บุคลากรในโรงเรียนยังได้เสนอให้โรงเรียนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในให้ได้มาตรฐานชัดเจนขึ้น และเน้นการให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน พร้อมทั้งบุคลากรอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เสงี่ยม เป้าแล้ง (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับสูงสุด ส่วนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับต่ำสุด การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากร และสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านการได้รับการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษา ที่แตกต่างกันมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแตกต่างกันไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ ส่วนสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และการได้รับการฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สังคม โคตรสีเขียว (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่าข้าราชการครูโดยส่วนรวมและในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ครูโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง รายข้อที่มีการดำเนินการสูงสุดในแต่ละด้านได้แก่ โรงเรียนสร้างความตระหนัก

ในคุณค่าและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายวิชา ชั้นเรียน หมวดวิชา สร้างความตระหนัก และจิตสำนึกที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ทุกฝ่ายส่งเสริมให้นักเรียนที่มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา พัฒนาสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนมีสุนทรียภาพ และส่งเสริมคุณภาพและความปลอดภัยของนักเรียน ทำการประเมินตนเองและรายงานผลการประเมินต่อหน่วยงานต้นสังกัด ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดใหญ่มีการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชีวิน ทองศรี (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศและด้านการดำเนินงานต่ำสุดคือ การประเมินคุณภาพการศึกษา 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าประกันคุณภาพและครูผู้สอน และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ ตามเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เขต 2 และเขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 1 แตกต่างกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ปรีชา ปัญญาพานิช (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกิ่งอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 69.28 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 86.15 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 63.86 และเคยมีประสบการณ์ในการอบรม เรื่องประกันคุณภาพ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 63.25 และเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาด กลาง (นักเรียน 121 - 300 คน) จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 2) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนใน กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านการดำเนินงาน

ตาม แผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ ตามลำดับ โดยการดำเนินงานด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เป็นลำดับสุดท้าย 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูที่มีเพศ วิชฐานะ และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนใน กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การอบรมเรื่องประกันคุณภาพต่างกัน มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านสามร้อยยอด ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เซอร์ยาดี้ (Suryadi, 1992, p.97) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย โดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัย พบว่า ครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นและใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียว ที่ใช้ตัดสินการประกันคุณภาพการศึกษา และครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาได้มากที่สุด

คาร์รอล (Carroll, 1994, abstract) รายงานการพัฒนา “Best Practices Descriptor” ของโรงเรียนในรัฐนิวเซาท์เวล ออสเตรเลีย ว่า ในเดือนเมษายน 1993 ผู้อำนวยการโครงการการประกันคุณภาพภายในรัฐนิวเซาท์เวล ได้จัดทำคู่มือชื่อ “Best Practices Descriptor” เพื่อเตรียมการให้โรงเรียนร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนหรือห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมี การกำหนดเค้าโครงการประเมินโรงเรียนในระหว่างดำเนินการ เอกสารนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนและการสอน ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายโดยแบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 ส่วน คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน การเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติการสอนของครู ต่อจากนั้นได้รวบรวมข้อมูลย้อนกลับจากครู ระหว่างการปฏิบัติงานจากการรายงานของโรงเรียนในเรื่องการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาคู่มืออาชีพ ซึ่งตัวชี้วัดการพัฒนาได้จากการสังเกตการปฏิบัติงานในห้องเรียน โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายให้คำปรึกษา

เกย์ตัน (Gayton, 1999, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ระหว่างการรับรู้ของครูเกี่ยวกับสภาพในโรงเรียน และระดับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนียตะวันตกมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ก็เพื่อพิจารณาถ้ามีความสำคัญของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการรับรู้ของครูซึ่งวัดได้โดยใช้ CFK school Climate Profile ตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียน 100 แห่งโดยการสุ่มตัวอย่าง โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว 53 แห่ง ซึ่งได้รับการประกันคุณภาพแล้ว และอีก 47 แห่ง ยังไม่ได้รับการประกันคุณภาพในปี 1998 ระดับการตอบสนองคือ 65% จากการที่ได้ทดสอบได้ผลระดับอัลฟา 0.05 ค้นพบว่าระดับร้อยละของนักเรียนที่ได้รับอาหารกลางวันฟรีหรือลด

ราคาระหว่าง 11 % - 99 % มากกว่าโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประกันคุณภาพทั้งหมด (97%) เทียบกับโรงเรียนที่ได้รับการประกันคุณภาพทั้งหมด (54%) การเข้าสมัครเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นจาก 68 เป็น 950 คน ในโรงเรียนที่ได้รับการประกันคุณภาพการศึกษา ต่างจากโรงเรียนที่ไม่ได้รับการประกันคุณภาพ (215 คน) ในโรงเรียนที่ได้รับการประกันคุณภาพคนทำงานมีขวัญและกำลังใจดีกว่า ซึ่งส่วนเกี่ยวข้องกับผลความสำเร็จของนักเรียน ขณะที่โรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประกันคุณภาพมีขวัญและกำลังใจน้อยกว่า

ลิม (Lim, 1999, pp.379-390) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนา โดยมุ่งศึกษาประเด็นของคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและการให้บริการต่อชุมชน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดบริหาร สื่อ/อุปกรณ์ในการเสริมทักษะการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนเพื่อบัณฑิตให้มีคุณภาพ รวมทั้งกระบวนการทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนาการวิจัย ตลอดจนความต้องการในเรื่องของระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในแต่ละสถาบัน

บั๊กส์ (Bugg, 2000, abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐอิลลินอยส์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของคณะกรรมการการศึกษาของรัฐในโครงการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาแผนที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตที่โรงเรียนสองแห่งใช้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนที่จะมีการประกันคุณภาพและแผนพัฒนามาใช้ โรงเรียนทั้งสองแห่งยังไม่ได้ใช้ระเบียบโครงสร้างในการปรับปรุงโรงเรียน 2) โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างการจัดระเบียบของโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถทำตามกระบวนการได้สำเร็จ 3) การประกันคุณภาพมีผลดีต่อแผนการสอนในโรงเรียนทั้งสองแห่ง 4) ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพจะประสบความสำเร็จในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงแต่ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าสิ่งแวดล้อมบางประการอาจทำให้โรงเรียนไม่สามารถค้นหาปัญหาที่แท้จริงได้ และ 5) โครงร่างของการประกันคุณภาพสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาวัฒนธรรม การปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการขาดตัวแปรบางตัว เช่น ภาวะผู้นำ ทรัพยากรทางการเงิน ทำให้กระบวนการไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดีต่อไป